

U 21/2012 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta asetukseksi yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (*Yleinen tietosuoja-asetus*) sekä direktiiviksi yksilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten henkilötietojen käsittelyssä rikosten torjumiseksi, tutkimiseksi, selvittämiseksi tai niistä syyttämiseksi tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanemiseksi ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (*Tietosuojadirektiivi*)

Perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti lähetetään eduskunnalle Euroopan unionin komission 25 päivänä tammikuuta 2012 tekemä ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta KOM (2012) 11 lopullinen, *Yleinen tietosuoja-asetus* ja direk-

tiiviksi yksilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten henkilötietojen käsittelyssä rikosten torjumiseksi, tutkimiseksi, selvittämiseksi tai niistä syyttämiseksi tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanemiseksi ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta KOM (2012) 10 lopullinen, *Tietosuojadirektiivi* sekä niihin liittyvä muistio.

Helsingissä 12 päivänä huhtikuuta 2012

Oikeusministeri *Anna-Maja Henriksson*

Neuvotteleva virkamies Leena Rantalankila

OIKEUSMINISTERIÖ

MUISTIO
EU/2012/0598
EU/2012/0599

KOMISSION EHDOTUS ASETUKSEKSI YKSILÖIDEN SUOJELUSTA HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSSÄ SEKÄ NÄIDEN TIETOJEN VAPAASTA LIKKUVUUDESTA (*YLEINEN TIETOSUOJA-ASETUS*) SEKÄ DIREKTIIVIKSI YKSILÖIDEN SUOJELUSTA TOIMIVALTAISTEN VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSSÄ RIKOSTEN TORJUMISEKSI, TUTKIMISEKSI, SELVITTÄMISEKSI TAI NIISTÄ SYYTTÄMISEKSI TAI RIKOSOIKEUDELLISTEN SEURAA-MUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANEMISEKSI JA NÄIDEN TIETOJEN VAPAASTA LIKKUVUUDESTA (*TIETOSUOJADIREKTIIVI*)

1 Yleistä

Euroopan komissio antoi 25 päivänä tammikuuta 2012 ehdotuksen henkilötietojen suojaa koskevaksi uudeksi EU:n lainsäädäntökehikseksi. Lisäksi komissio antoi Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle tiedonannon Yksityisyyden suoja verkottuvassa maailmassa. Euroopan uusi tietosuojakehys COM(2012) 9 final. Tiedonannossa todetaan, että henkilötietojen suojaa koskevan sääntelykehiksen uudistaminen on tarpeen muun muassa siksi, että teknologian nopean kehityksen ja globalisoitumisen myötä henkilötietoja kerätään yhä kasvavassa määrin ja niiden käsittelyssä ja siirtämisessä käytettävät keinot ovat muuttuneet. Tässä uudessa digitaalisessa toimintaympäristössä yksilöillä on oikeus valvoa tehokkaasti henkilötietojaan. Korkeatasoista tietosuojaa tarvitaan komission mukaan myös siksi, että voitaisiin parantaa luottamusta online-palveluihin ja hyödyntää digitaalitalouden kaikki mahdollisuudet. Näin edistetään EU:n talouskasvua ja EU:n teollisuuden kilpailukykyä osana EU:n toimenpiteitä digitaalisten sisämarkkinoiden kehittämiseksi. EU:n tietosuojauudistuksen tarkoituksena on komission mukaan luoda Euroopan unionille ajankuvainen, vahva, yhtenäinen ja kattava tietosuojakehys.

Ehdotettu lainsäädäntökehys sisältää ehdotuksen

1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta

liikkuvuudesta COM(2012) 11 final (jäljempänä yleinen tietosuojasetus, asetukset) sekä

2) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yksilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten henkilötietojen käsittelyssä rikosten torjumiseksi, tutkimiseksi, selvittämiseksi tai niistä syyttämiseksi tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanemiseksi ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta COM (2012) 10 final (jäljempänä tietosuojadirektiivi, direktiivi).

Yleisellä tietosuojasetuksella kumottaisiin EY:n henkilötietodirektiivi 95/46/EY ja tietosuojadirektiivillä neuvoston puitepäättös 2008/977/YOS rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta (jäljempänä tietosuojapuitepäättös).

2 Asian tausta

EU:n tietosuojalainsäädännön kehittämisen taustalla on Eurooppa-neuvoston 11.2.2009 hyväksymä Tukholman ohjelma (EU:n virallinen lehti, 4.5.2010, C 115/01), jonka mukaan unionilla on oltava kattava strategia tietojen suojaamiseksi EU:n sisällä ja sen suhteissa muihin maihin. Komissiota pyydettiin arvioimaan tietosuojaa koskevien eri välineiden toimivuutta ja esittämään tarvittaessa uusia lainsäädäntö- ja muita aloitteita tietosuojaperiaatteiden tosiasiallisen soveltamisen turvaamiseksi.

Asiaan liittyy myös se, että Lissabonin sopimuksella vahvistettiin unionin perus- ja ihmisoikeuslottuvuutta muun muassa anta-

malla unionin perusoikeuskirjalle sama oikeudellinen arvo kuin unionin perussopimuksilla ja mahdollistamalla unionin liittyminen Euroopan ihmisoikeussopimukseen. EU:n perusoikeuskirjasta tuli oikeudellisesti sitova 1.12.2009.

Perusoikeuskirjan 7 artiklan mukaan jokaisella on oikeus siihen, että hänen yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiaan sekä viestejään kunnioitetaan ja 8 artiklan mukaan jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan. Tällaisten tietojen käsittelyn on oltava asianmukaista ja sen on tapahduttava tiettyä tarkoitusta varten ja asianomaisen henkilön suostumuksella tai muun laissa säädetyn oikeuttavan perusteen nojalla. Jokaisella on oikeus tutustua niihin tietoihin, joita hänestä on kerätty, ja saada ne oikaistuksi. Riippumaton viranomainen valvoo näiden sääntöjen noudattamista.

Komissio käynnisti henkilötietojen suojaa koskevasta lainsäädännöstä laajan yleisölle suunnatun julkisen kuulemisen, jonka määräaika päättyi 31.12.2010. Muun muassa kansallisista tietosuojaviranomaisista koostuva henkilötietodirektiivin 29 artiklan työryhmä (WP 29) osallistui konsultaatioon (asiakirja 02356/09/EN WP 168, 10.12.2009). Työryhmä katsoi muun muassa, että olemassa olevat tietosuojaa koskevat pääperiaatteet ovat edelleen päteviä teknologian kehityksestä ja globalisaatiosta huolimatta ja että tietosuojan taso voisi hyötyä periaatteiden paremmasta soveltamisesta. Se piti tärkeänä eräiden pääsääntöjen ja periaatteiden, kuten suostumuksen ja läpinäkyvyyden soveltamisen selventämistä ja järjestelmän tehokkuuden vahvistamista modernisoimalla henkilötietodirektiiviä (esim. vähentämällä byrokraatia). Työryhmä katsoi, että tietosuojan perusperiaatteet tulisi sovittaa yhteen yhtenäiseen oikeudelliseen kehikoon, joka soveltuisi myös poliisi- ja oikeudelliseen yhteistyöhön rikosasioissa.

Komissio antoi 4.11.2010 tiedonannon kattavasta lähestymistavasta henkilötietojen suojaan Euroopan unionissa (KOM(2010) 609 lopullinen). Komission mukaan tavoitteena uuden lainsäädäntökehikon valmistelussa oli henkilötietojen parempi suoja, korkeampi harmonisoinnin taso ja sisämarkkinoiden tukeminen.

Neuvosto hyväksyi päätelmänsä komission tiedonannosta oikeus- ja sisäasioiden neuvoston kokouksessa 24.2.—25.2.2011. Neuvosto piti komission tiedonantoa tervetulleena ja tuki voimakkaasti siinä ilmaistua tavoitetta turvata yksilöiden riittävä suoja kaikissa olosuhteissa. Tietosuojaa koskeva uusi oikeusperusta SEUT 16 artiklassa antoi neuvoston mukaan mahdollisuuden parantaa tietosuojasääntöjä. EU:n uuden lainsäädäntökehikon tulisi neuvoston mukaan taata, että tarvittavia tietosuojanormeja noudatetaan henkilötietojen käsittelyssä kaikilla EU:n lainsäädännön kattamilla aloilla.

Euroopan parlamentti antoi 6.7.2011 päätöslauselmansa kattavasta lähestymistavasta henkilötietojen suojaan Euroopan unionissa. Myös parlamentti suhtautui komission tiedonantoon hyvin myönteisesti ja antoi tukenensa sille, että siinä keskitytään käytössä olevien järjestelyjen vahvistamiseen, uusien periaatteiden ja mekanismien esittämiseen sekä johdonmukaisuuden ja tiukkojen tietosuojanormien varmistamiseen Lissabonin sopimuksen (SEUT 16 artikla) ja nyttemmin sitovan perusoikeuskirjan, erityisesti sen 8 artiklan voimaantulon myötä.

Parlamentin mukaan EU:n on huolellisen vaikutusten arvioinnin jälkeen kehitettävä kattava, johdonmukainen, moderni ja korkeatasoinen kehys, jolla kyetään suojelemaan tehokkaasti yksilöiden henkilötietoja EU:ssa ja sen ulkopuolella kaikissa tilanteissa ottaen huomioon, että tällaisella tietosuojakehyksellä voidaan parantaa oikeusvarmuutta, pitää hallinnolle aiheutuva rasitus minimissään, taata yhtäläiset toimintaedellytykset talouden toimijoille, edistää digitaalisia yhtenäismarkkinoita ja herättää luottamusta rekisterinpitäjiä ja valvontaviranomaisia kohtaan.

3 Pääasiallinen sisältö

3.1 Yleinen tietosuojasetus

I Luku Yleiset säännökset

Luvussa ilmaistaan asetuksen kohde ja tavoitteet sekä sen aineellinen ja alueellinen soveltamisala. Siinä määritellään myös asetuksessa käytetyt käsitteet.

Asetusta *sovellettaisiin* osittain tai kokonaan automatisoituun henkilötietojen käsittelyyn sekä sellaisten henkilötietojen manuaaliseen käsittelyyn, jotka muodostavat rekisterin osan tai joiden on tarkoitus muodostaa rekisterin osa. Soveltamisalan ulkopuolelle jäisi unionin oikeuden soveltamisalan ulkopuolelle jäävään toimintaan liittyvä henkilötietojen käsittely. Asetusta ei siten sovellettaisi esimerkiksi kansalliseen turvallisuuteen liittyvään eikä jäsenvaltioiden Euroopan unionista tehdyn sopimuksen V osaston 2 luvun (yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka) soveltamisalaan kuuluvan toiminnan yhteydessä toteuttamaan henkilötietojen käsittelyyn. Soveltamisalan ulkopuolelle jäisi myös henkilötietojen käsittely, jonka toimivaltaiset viranomaiset toteuttavat rikosten torjumiseksi, tutkimiseksi, selvittämiseksi ja syytteenpanemiseksi tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanemiseksi. Asetusta ei myöskään sovellettaisi unionin toimielinten, elinten ja laitosten suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn eikä luonnollisen henkilön ilman ansaitsemistarkoitusta oman, yksinomaan henkilökohtaisen tai kotitalouttaan koskevan toimintansa yhteydessä suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn.

Asetuksen *alueellinen soveltamisala* määräytyisi niin, että sitä sovellettaisiin henkilötietojen käsittelyyn, joka liittyy unionin alueella sijaitsevassa rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän toimipaikassa toteuttamaan toimintaan. Asetusta sovellettaisiin myös unionissa asuvia rekisteröityjä koskevien henkilötietojen käsittelyyn, jota suorittava rekisterinpitäjä ei ole sijoittautunut unioniin, jos käsittely liittyy tavaroiden tai palvelujen tarjoamiseen näille rekisteröidyille unionissa tai heidän käyttäytymisensä seurantaan. Asetusta sovellettaisiin myös henkilötietojen käsittelyyn, jota suorittava rekisterinpitäjä on sijoittautunut unionin ulkopuolelle paikkaan, jossa sovelletaan jonkin jäsenvaltion kansallista lakia.

Osa asetusehdotuksen *määritelmistä* vastaa henkilötietodirektiivin määritelmiä joko sellaisenaan tai joiltain osin tarkistettuna. Toisin kuin henkilötietodirektiivissä, rekisteröity ja henkilötieto määritellään asetuksessa erikseen. *Rekisteröidyllä* tarkoitetaan luonnollista henkilöä, joka on tunnistettu tai tunnistetta-

vissa suoraan tai epäsuorasti keinoin, joita joko rekisterinpitäjä tai muu luonnollinen tai oikeushenkilö voi kohtuuden rajoissa käyttää, erityisesti henkilönumeron, sijaintitiedon, internet-tunnisteiden taikka yhden tai useamman henkilölle tunnusomaisen fyysisen, fysiologisen, geneettisen, psyykkisen, taloudellisen, kulttuurisen tai sosiaalisen tekijän perusteella. *Henkilötiedoilla* tarkoitetaan kaikkia rekisteröityä koskevia tietoja. Asetuksen johdanto-osassa todetaan henkilötiedon määritelmän osalta, että verkkopalvelujen käyttäjät voidaan yhdistää heidän käyttämiensä laitteiden, sovellusten, työkalujen ja protokollien internet-tunnisteisiin, kuten IP-osoitteisiin tai evästeisiin. Näin käyttäjistä voi jäädä jälkiä, joita voidaan käyttää yhdessä ainutlaatuisten tunnisteiden ja muiden palvelimille toimitettujen tietojen avulla käyttäjien profilointiin ja tunnistamiseen. Tästä seuraa, että tunnistenumeroita, sijaintitietoja, internet-tunnisteita tai muita erityistekijöitä ei sinänsä tarvitse pitää henkilötietoina kaikissa tilanteissa.

Rekisteröidyn *suostumuksen* määritelmää ehdotetaan asetuksessa täsmennettäväksi niin, että suostumus edellyttää rekisteröidyltä nimenomaista tahdonilmaisua, jolla hän hyväksyy henkilötietojensa käsittelyn joko antamalla suostumusta ilmaisevan lausuman tai toteuttamalla selkeästi suostumusta ilmaisevan toimen.

Uusina käsitteinä ehdotuksessa määritellään vastaanottaja, henkilötietojen tietoturvaloukkaus, geneettiset ja biometriset tiedot, terveystiedot, rekisterinpitäjän päätoimipaikka, edustaja, yritys ja yritysryhmä sekä yritystä koskevat sitovat säännöt, lapsi ja valvontaviranomainen. *Vastaanottaja* olisi luonnollinen tai oikeushenkilö, viranomainen, virasto tai muu elin, jolle henkilötietoja luovutetaan. Henkilötietojen *tietoturvaloukkaus* määritellään sellaiseksi tietoturvaloukkaukseksi, jonka seurauksena on vahingossa tapahtuva tai lainvastainen siirrettyjen, tallennettujen tai muuten käsiteltyjen henkilötietojen tuhoaminen, häviäminen, muuttaminen, luvaton luovuttaminen taikka saanti. *Geneettisiä tietoja* olisivat kaikenlaiset tiedot yksilön perityistä tai sikiöaikaisen kehityksen aikana syntyneistä ominaisuuksista ja *biometrisiä tietoja* kaikki yksilön fyysisiin ja fysio-

logisiin ominaisuuksiin tai käyttäytymiseen liittyvät tiedot, joiden perusteella yksilö voidaan tunnistaa, kuten kasvokuva ja sormenjälki. *Terveystietoja* olisivat yksilön fyysiseen tai psyykkiseen terveyteen tai hänelle annettuihin terveyspalveluihin liittyvät tiedot.

Rekisterinpitäjän *päätoimipaikka* olisi unionissa sijaitseva rekisterinpitäjän sijoittautumipaikka, jossa tehdään henkilötietojen käsittelyn tarkoituksia, edellytyksiä ja keinoja koskevat tärkeimmät päätökset. Jos näitä päätöksiä ei tehdä unionissa, päätoimipaikka olisi paikka, jossa unioniin sijoittautuneen rekisterinpitäjän toimintaan liittyvät tärkeimmät käsittelytoimet suoritetaan. *Edustaja* määritellään unioniin sijoittautuneeksi luonnolliseksi tai oikeushenkilöksi, jonka rekisterinpitäjä on nimenomaisesti nimennyt toimimaan lukuunsa ja jonka puoleen valvontaviranomaiset ja muut elimet unionissa voisivat kääntyä rekisterinpitäjän sijasta, kun kyse on ehdotettuun asetukseen perustuvista rekisterinpitäjän velvollisuuksista. *Yritysyryhmän* muodostaisivat määräysvaltaa käyttävä yritys ja sen määräysvallassa olevat yritykset. *Yritystä koskevat sitovat säännöt* määritellään henkilötietojen suojelutoimiksi, joita jonkin jäsenvaltion alueelle sijoittautunut rekisterinpitäjä tai henkilötietojen käsittelijä on sitoutunut noudattamaan tehdessään henkilötietojen siirtoja tai siirtojen sarjoja yhdessä tai useammassa kolmannessa maassa sijaitsevalle rekisterinpitäjälle tai henkilötietojen käsittelijälle yritysryhmän sisällä.

Lapsella ehdotuksessa tarkoitetaan alle 18-vuotiaasta henkilöä ja *valvontaviranomaisella* jäsenvaltion asetuksen 46 artiklan mukaisesti perustamaa viranomaista.

II Luku Periaatteet

Luku sisältää säännökset henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista, käsittelyn lainmukaisuudesta, rekisteröidyn suostumuksen edellytyksistä sekä lapsen henkilötietojen ja arkaluonteisten tietojen käsittelystä. Lukuun ehdotetaan myös uutta säännöstä käsittelystä, joka ei mahdollista tunnistamista.

Henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet vastaavat osin henkilötietodirektiivin periaatteita. Henkilötiedot olisi pääsääntöisesti säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on

tunnistettavissa vain niin kauan kuin se on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamiseksi. Henkilötietoja voidaan säilyttää pidempiä aikoja, jos niitä käsitellään ainoastaan historiantutkimusta taikka tilastollisia tai tieteellisiä tarkoituksia varten asetuksessa vahvistettujen sääntöjen ja edellytysten mukaisesti ja edellyttäen että niiden säilyttämisen tarpeellisuutta arvioidaan säännöllisesti uudelleen.

Uutuutena aikaisempaan nähden asetusehdotuksessa korostetaan henkilötietojen käsittelyn läpinäkyvyyden, käsiteltävien henkilötietojen minimoinnin ja rekisterinpitäjän kattavan vastuun periaatetta. Henkilötietoja tulee asetuksen mukaan käsitellä *rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi*. Käsiteltävien henkilötietojen tulee myös olla asianmukaisia ja olennaisia ja *niiden määrä on rajoitettava mahdollisimman vähään suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään*. Rekisterinpitäjän olisi *kattavan vastuun* periaatteen mukaisesti varmistettava ja osoitettava jokaisen käsittelytoimen osalta, että ehdotetun asetuksen säännöksiä on noudatettu.

Henkilötietojen *käsittelyn lainmukaisuuden* periaatteet vastaavat osin henkilötietodirektiiviä. Henkilötietojen käsittely olisi mahdollista muun muassa rekisteröidyn suostumuksella ja tämän elintärkeiden etujen suojaamiseksi sekä rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen toteuttamiseksi. Silloin kun käsittely perustuisi rekisterinpitäjän lakisääteiseen velvoitteeseen tai se olisi tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi, käsittelyn perusteista olisi jatkossa säädettävä joko unionin tai jäsenvaltion laissa. Käsittely olisi lainmukaista myös esimerkiksi silloin kun se olisi tarpeen rekisterinpitäjän oikeutetun edun toteuttamiseksi, paitsi milloin tämän edun syrjäyttävät henkilötietojen suojaa tarvitsevat rekisteröidyn, erityisesti lapsen edut tai perusoikeudet ja -vapaudet. Komissiolla olisi ehdotuksen mukaan valta antaa delegoituja säädöksiä, joissa määritellään tällaisen käsittelyn edellytykset.

Asetuksessa ehdotetaan myös täsmennettäväksi edellytykset, joiden tulee täytyä, jotta rekisteröidyn *suostumus* muodostaisi pätevän oikeusperustan lainmukaiselle käsittelylle. Suostumus ei muodostaisi oikeusperustaa

henkilötietojen käsittelylle, jos rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän välillä on selkeä epäsuhta. Rekisteröidyllä olisi oikeus peruuttaa suostumuksensa milloin tahansa.

Uutena asetukseen sisältyisi säännös tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta lapselle. Tarjottaessa tietoyhteiskunnan palveluja suoraan *lapselle*, alle 13 -vuotiaan lapsen henkilötietojen käsittely olisi lainmukaista vain lapsen vanhemman tai huoltajan suostumuksella tai valtuutuksella. Rekisterinpitäjän tulisi toteuttaa kohtuulliset toimenpiteet todennettavissa olevan suostumuksen saamiseksi ottaen huomioon käytettävissä olevan teknologian.

Arkaluonteisia tietoja olisivat henkilötiedotdirektiivissä mainittujen lisäksi myös geneettiset tiedot sekä rikostuomioihin tai niihin liittyviin turvaamistoimenpiteisiin liittyvät tiedot. Arkaluonteisten tietojen käsittelyn perusteet ovat pitkälti henkilötietodirektiivin mukaisia. Näitä tietoja voitaisiin käsitellä muun muassa rekisteröidyn suostumuksella ja silloin kun se on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi unionin tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla edellyttäen, että siinä säädetään asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeutettujen etujen suojaamiseksi. Arkaluonteisten tietojen käsittely historiantutkimusta taikka tilastollisia tai tieteellisiä tutkimustarkoituksia varten vaatisi asetuksen 83 artiklassa tarkoitettujen edellytysten ja takeiden noudattamista. Terveystietoja saisi käsitellä silloin kun se on tarpeen terveyteen liittyvistä syistä ja asetuksen 81 artiklan mukaisia edellytyksiä ja takeita noudattaen.

III Luku Rekisteröidyn oikeudet

Luvun 1 jakso sisältää säännökset rekisterinpitäjän tiedottamisen *läpinäkyvyydestä* ja sitä koskevasta yksityiskohtaisista säännöistä. Rekisterinpitäjällä tulisi olla henkilötietojen käsittelyä ja rekisteröidyn oikeuksien käyttöä varten läpinäkyvät ja helposti saatavilla olevat toimintatavat. Rekisterinpitäjän olisi toimitettava rekisteröidylle kaikki henkilötietojen käsittelyä koskevat tiedot ja viestit helposti ymmärrettävässä muodossa ja selkeällä kielellä etenkin silloin, kun tiedot on suun-

nattu lapselle. Rekisterinpitäjän tulisi myös vahvistaa menettelyt ja laatia mekanismit rekisteröidyn oikeuksien käyttämistä varten.

Luvun 2 jaksoon sisältyvät osin täydennettyinä henkilötietodirektiivin mukaiset säännökset *rekisteröidyn informoinnista* ja *rekisteröidyn tiedonsaantioikeudesta*. Rekisteröidyllä olisi ehdotuksen mukaan oikeus saada tietää rekisterinpitäjältä, käsitelläänkö häntä koskevia henkilötietoja vai ei. Jos henkilötietoja käsitellään, rekisterinpitäjän olisi annettava rekisteröidylle ehdotuksen mukaiset henkilötietojen käsittelyä ja rekisteröidyn oikeuksia koskevat tiedot.

Luvun 3 jaksossa säädettäisiin tietojen oikaisemisesta ja poistamisesta. Rekisteröidyllä olisi oikeus vaatia rekisterinpitäjää oikaisemaan itseään koskevat virheelliset tiedot sekä saada puutteelliset henkilötiedot täydennettyä, erityisesti oikaisun avulla. Rekisteröity voisi myös asetuksessa mainituilla perusteilla vaatia rekisterinpitäjää poistamaan itseään koskevat tiedot ja pidättäytymään niiden luovuttamisesta edelleen (*oikeus tulla unohdetuksi*). Tämä koskisi erityisesti henkilötietoja, jotka rekisteröity on asettanut saataville lapsena. Jos rekisterinpitäjä on julkistanut tällaiset tiedot, sen tulisi myös kohtuullisin toimenpitein ilmoittaa niitä käsitteleville kolmansille osapuolille, että rekisteröity pyytää niitä poistamaan kyseisiin tietoihin liittyvät linkit tai näiden henkilötietojen jäljennökset tai kopiot.

Rekisterinpitäjän ei tarvitsisi poistaa henkilötietoja, jos niiden säilyttäminen on tarpeen sananvapautta koskevan oikeuden käyttämiseksi, kansanterveyteen liittyvää yleistä etua koskevasta syistä, historiantutkimusta taikka tilastollisia tai tieteellisiä tutkimuksia varten taikka unionin tai jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuvan, henkilötietojen tallettamista koskevan rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.

Henkilötietojen poistamisen sijaan rekisterinpitäjän olisi rajoitettava niiden käyttöä, jos rekisteröity kiistää tietojen paikkansapitävyyden, rekisterinpitäjä ei enää tarvitse tietoja tehtäviensä suorittamiseen, mutta ne on säilytettävä todistelua varten, käsittely on lainvastaista ja rekisteröity vastustaa tietojen poistamista ja vaatii sen sijaan niiden käytön rajoittamista tai rekisteröity haluaa siirtää

henkilötietonsa toiseen automatisoituun käsittelyjärjestelmään.

Tähän jaksoon sisältyvät myös säännökset *rekisteröidyn oikeudesta siirtää tiedot* järjestelmästä toiseen. Kun rekisteröity on itse antanut henkilötiedot ja niiden käsittely perustuu suostumukseen tai sopimukseen, rekisteröidyllä olisi oikeus siirtää kyseiset henkilötiedot ja kaikki muut rekisteröidyn antamat tiedot toiseen järjestelmään.

Luvun 4 jaksossa ovat osittain jo henkilötietodirektiiviin sisältyvät säännökset rekisteröidyn oikeudesta vastustaa henkilötietojensa käsittelyä. Rekisteröity voisi henkilökohtaisen tilanteensa perusteella milloin tahansa vastustaa henkilötietojensa käsittelyä, joka toteutetaan tietyillä asetuksessa mainituilla perusteilla, paitsi jos rekisterinpitäjä voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa pakottava perusteltu syy, joka syrjäyttää rekisteröidyn edut tai perusoikeudet ja -vapaudet.

Ehdotus sisältää myös säännökset rekisteröidyn oikeudesta vastustaa henkilötietojensa käsittelyä suoramarkkinointia varten sekä oikeudesta olla joutumatta profilointiin perustuvan toimenpiteen kohteeksi. Luonnollisella henkilöllä olisi oikeus olla joutumatta sellaisen toimenpiteen kohteeksi, joka aiheuttaa hänelle oikeusvaikutuksia tai vaikuttaa hänen merkittävällä tavalla ja joka on tehty ainoastaan automaattisen tietojenkäsittelyn avulla asetuksessa mainittuja tarkoituksia varten. Tästä pääsäännöstä voitaisiin poiketa muun muassa rekisteröidyn suostumuksella ja silloin kun tällainen tietojenkäsittely on nimenomaisesti hyväksytty unionin tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa vahvistetaan myös asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeutettujen etujen suojaamiseksi. Henkilötietodirektiiviin nähden uutena säännöksenä asetusehdotus sisältää arkaluonteisten tietojen perusteella tapahtuvaa profilointia koskevan kiellon. Ehdotuksen mukaan henkilötietojen automaattinen käsittely, jonka tarkoituksena on luonnollisen henkilön tiettyjen henkilökohtaisten ominaisuuksien arviointi, ei saa perustua pelkästään arkaluonteisiin tietoihin.

Luvun 5 jaksossa ilmaistaan perusteet, joilla komission tai jäsenvaltion lainsäädännössä voitaisiin rajoittaa asetuksen tiettyjä henkilötietojen käsittelyn periaatteita, rekisteröidyn

oikeuksia ja henkilötietojen tietoturvaloukkauksen ilmoittamisvelvollisuutta koskevien säännösten soveltamista. Ehdotettu säännös perustuu komission mukaan henkilötietodirektiivin 13 artiklaan sekä perusoikeusasiakirjan ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen vaatimuksiin, sellaisina kuin EU:n tuomioistuin ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ovat niitä tulkinneet.

IV Luku Rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä

Luvun 1 jaksossa määritellään rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän yleiset velvollisuudet. Rekisterinpitäjän tulisi hyväksyä toimintamenetelmät ja toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi ja osoittamiseksi, että henkilötietojen käsittelyssä noudatetaan ehdotettua asetusta. Ehdotuksessa asetetaan rekisterinpitäjälle myös velvollisuudet, jotka perustuvat *sisäänrakennetun ja oletusarvoisen tietosuojan* periaatteisiin. Rekisterinpitäjän tulisi niiden mukaisesti toteuttaa sekä henkilötietojen käsittelykeinojen määrittelyn että käsittelyn yhteydessä asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet ja menettelyt uusien tekniikka ja toteuttamiskustannukset huomioon ottaen siten, että käsittely vastaa ehdotetun asetuksen vaatimuksia ja takaa rekisteröidyn oikeuksien suojelun. Lisäksi rekisterinpitäjän olisi otettava käyttöön keinot sen varmistamiseksi, että käsittely koskee oletusarvoisesti vain niitä henkilötietoja, jotka ovat tietyn käsittelytarkoituksen kannalta välttämättömiä ja että tietoja ei erikseen kerätä tai säilytetä suurempia määriä tai kauemmin kuin on välttämätöntä kyseisten tarkoitusten toteuttamiseksi. Näiden keinojen avulla tulisi varmistaa etenkin se, ettei henkilötietoja oletusarvoisesti saateta rajoittamattoman henkilömäärän saataville.

Jos henkilötietoja käsitellään rekisterinpitäjän lukuun, tämän olisi valittava sellainen henkilötietojen käsittelijä, joka antaa riittävät takeet siitä, että käsittelyyn liittyvät tekniset ja organisatoriset toimet ja menettelyt toteutetaan niin, että käsittely täyttää ehdotetun asetuksen vaatimukset ja varmistaa rekisteröidyn oikeuksien suojelun.

Tässä jaksossa täsmennettäisiin myös rekisterinpitäjien vastuuta sekä toisiaan että re-

kisteröityjä kohtaan tilanteessa, jossa rekisterinpitäjiä on useampia.

Luvun 2 jaksossa sisältää *tietoturvallisuutta koskevat säännökset*. Rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä velvoitettaisiin toteuttamaan asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet käsittelyn ja suojattavien henkilötietojen luonteeseen liittyviin riskeihin nähden asianmukaisen turvallisuustason varmistamiseksi. Käsittelyn turvallisuutta koskevat toimenpiteet määriteltäisiin tarkemmin komission antamissa delegoiduissa säädöksissä.

Uutena velvoitteena rekisterinpitäjälle tulisi *velvollisuus ilmoittaa henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta valvontaviranomaiselle ja rekisteröidylle*. Rekisterinpitäjän tulisi ilmoittaa tietoturvaloukkauksesta valvontaviranomaiselle ilman aiheetonta viivytystä ja mahdollisuuksien mukaan 24 tunnin kuluessa sen ilmitulosta. Rekisterinpitäjän olisi ilmoitettava tietoturvaloukkauksesta myös rekisteröidylle, jos loukkauksella on todennäköisiä haittavaikutuksia rekisteröidyn henkilötietojen suojalle tai yksityisyydelle.

Luvun 3 jaksossa asetettaisiin rekisterinpitäjälle tai tämän lukuun toimivalle henkilötietojen käsittelijälle velvollisuus laatia *arvio suunniteltujen käsittelytoimien vaikutuksista henkilötietojen suojalle* silloin kun tietojenkäsittelytoimiin liittyy niiden luonteen, laajuuden tai tarkoitusten vuoksi rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien kannalta erityisiä riskejä. Asetuksessa määritellään käsittelytoimet, joihin voi liittyä erityisiä riskejä.

Tässä jaksossa säädetään myös siitä, milloin rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän on saatava valvontaviranomaiselta ennen henkilötietojen käsittelyä *ennakkohyväksyntä* sen varmistamiseksi, että suunniteltu käsittely on ehdotetun asetuksen mukaista ja erityisesti siitä rekisteröidylle mahdollisesti aiheutuvien riskien lieventämiseksi ja milloin niiden on ennen henkilötietojen käsittelyä *kuultava valvontaviranomaista* sen varmistamiseksi, että suunniteltu käsittely on ehdotetun asetuksen mukaista ja erityisesti siitä rekisteröidylle mahdollisesti aiheutuvien riskien lieventämiseksi. Jos valvontaviranomainen katsoo, että suunniteltu käsittely ei ole ehdotetun asetuksen mukaista, etenkin jos riskejä ei ole yksilöity tai lievennetty riittä-

västi, sen olisi kiellettävä suunniteltu käsittely ja esitettävä tarvittavat ehdotukset havaittujen puutteiden korjaamiseksi.

Luvun 4 jaksossa säädettäisiin rekisterinpitäjälle ja henkilötietojen käsittelijälle *velvollisuus asettaa tietosuojavastaava* silloin, kun

a) tietojenkäsittelyä suorittaa viranomainen tai julkishallinnon elin;

b) yritys, jossa on vähintään 250 työntekijää tai

c) rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän keskeiset tehtävät muodostuvat sellaisista käsittelytoimista, jotka luonteensa, laajuutensa ja/tai tarkoitustensa vuoksi edellyttävät rekisteröityjen säännöllistä ja järjestelmällistä seurantaa.

Yritysryhmä voisi edellä b-kohdassa mainitussa tapauksessa nimittää myös vain yhden tietosuojavastaavan. Rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän ollessa viranomainen tai julkisen hallinnon elin tietosuojavastaava voitaisiin kyseisen viranomaisen tai elimen organisaatorakenne huomioon ottaen nimittää sen useampaa yksikköä varten.

Jaksoon sisältyvät myös säännökset tietosuojavastaavan asemasta ja tehtävistä.

Luvun 5 jaksossa ovat käytäntesääntöjä ja sertifiointia koskevat säännökset. Jäsenvaltioiden, valvontaviranomaisten ja komission tulisi edistää sellaisten käytäntesääntöjen laatimista, joiden avulla tuetaan asetuksen asianmukaista soveltamista ottaen huomioon tietojenkäsittelyn eri sektorien erityispiirteet ja asetuksessa ilmaistut seikat. Valvontaviranomainen voisi antaa lausunnon siitä, onko käytäntesääntöjen luonnos tai muutos ehdotetun asetuksen mukainen.

Jäsenvaltioiden ja komission tehtävänä olisi myös edistää tietosuojaa koskevien sertifiointimekanismien sekä tietosuojasinetien ja -merkkien käyttöönottoa erityisesti unionin tasolla, jotta rekisteröidyt voivat nopeasti arvioida rekisterinpitäjien ja henkilötietojen käsittelijöiden tarjoaman tietosuojan tasoa.

V Luku Henkilötietojen siirto kolmansiin maihin tai kansainvälisille järjestöille

Luku sisältää säännökset siirtoja koskevista yleisistä periaatteista, perusteista, joilla henkilötietoja voidaan siirtää kolmanteen maa-

han, siirrosta yritystä koskevien sitovien sääntöjen perusteella sekä komission ja valvontaviranomaisten yhteistyöstä kolmansien maiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa henkilötietojen suojaamiseksi. Ehdotuksissa on komission mukaan otettu nykyiseen henkilötietodirektiivin lisäksi huomioon nykykäytäntö ja valvontaviranomaisten vaatimukset.

Nykyisen henkilötietodirektiivin tavoin siirto voitaisiin toteuttaa, jos komissio on päättänyt, että kyseinen kolmas maa tai kolmannen maan alue taikka tietojenkäsittelyn sektori tai kyseinen kansainvälinen järjestö tarjoaa riittävän tietosuojan tason. Tällaiselle siirrolle ei tarvittaisi erillistä lupaa. Asetuksessa määritellään seikat, joiden perusteella komissio arvioi tietosuojan riittävyyttä.

Jos komissio ei ole tehnyt edellä mainittua päätöstä tietosuojan tason riittävyydestä, henkilötietoja voitaisiin siirtää kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle, jos kyseinen rekisterinpitäjä tai henkilötietojen käsittelijä on antanut oikeudellisesti sitovassa välineessä asianmukaiset takeet, joilla varmistetaan henkilötietojen suoja. Näitä olisivat

- a) yritystä koskevat sitovat säännöt;
- b) komission hyväksymät tietosuojaa koskevat vakiolausekkeet;
- c) tietosuojaviranomaisen vahvistamat tietosuojaa koskevat vakiolausekkeet sekä
- d) rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän ja tietojen vastaanottajan väliset sopimuslausekkeet.

Kun siirto perustuu edellä mainittuihin sopimuslausekkeisiin, rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän olisi saatava näille sopimuslausekkeille valvontaviranomaisen ennakkohyväksyntä. Asetusehdotuksessa säädetään myös tarkemmin yrityksiä koskevien sitovien sääntöjen sisällöstä ja edellytyksistä, joilla valvontaviranomainen vahvistaa nämä säännöt.

Jos edellä mainitut edellytykset henkilötietojen siirrolle kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle eivät täyty, siirto tai siirtojen sarja olisi asetuksen mukaan mahdollista vain asetuksessa mainituilla perusteilla, kuten esimerkiksi rekisteröidyn suostumuksella tai silloin kun siirto on tarpeen yleistä etua koskevan tärkeän syyn vuoksi.

Komissio ja valvontaviranomaiset velvoitetaan myös toteuttamaan kolmansien maiden ja kansainvälisten järjestöjen suhteen asianmukaiset toimet, joilla (a) kehitetään tehokkaita kansainvälisiä yhteistyökeinoja henkilötietojen suojaa koskevan lainsäädännön täytäntöönpanon edistämiseksi, (b) tarjotaan keskinäistä kansainvälistä apua henkilötietojen suojaa koskevan lainsäädännön täytäntöönpanossa, (c) saadaan keskeiset sidosryhmät mukaan edistämään kansainvälistä yhteistyötä henkilötietojen suojaa koskevan lainsäädännön täytäntöönpanossa sekä (d) edistetään henkilötietojen suojaa koskevan lainsäädännön ja käytänteiden vaihtamista ja dokumentointia.

VI luku Riippumattomat valvontaviranomaiset

Luvussa säädettäisiin kansallisten valvontaviranomaisten asettamisesta, toimivallasta ja tehtävistä sekä vahvistettaisiin valvontaviranomaisen perustamista koskevat säännöt, jotka on sisällytettävä jäsenvaltion lainsäädäntöön. Asetuksessa ehdotetaan myös selkeytettäväksi valvontaviranomaisten riippumattomuuden edellytyksiä ja vahvistettavaksi valvontaviranomaisen jäseniä koskevat yleiset edellytykset.

Valvontaviranomaisen tehtävänä olisi muun muassa

- valvoa asetuksen soveltamista,
- käsitellä sille tehtyjä valituksia,
- jakaa tietoa ja auttaa muita valvontaviranomaisia sekä varmistaa asetuksen johdonmukaisen soveltamisen täytäntöönpano,
- suorittaa tutkimuksia omasta aloitteestaan tai valituksen perusteella taikka toisen valvontaviranomaisen pyynnöstä,
- seurata erityisesti tieto- ja viestintäteknologian sekä kauppataipojen asiaan liittyvää kehitystä henkilötietojen suojaan liittyviltä osin sekä
- esittää jäsenvaltioiden toimielimille ja elimille näkemyksiään yksilön oikeuksien ja vapauksien suojelua henkilötietojen käsittelyssä koskevista lainsäädännöllisistä ja hallinnollisista toimenpiteistä sekä
- osallistua Euroopan tietosuojaneuvoston toimintaan.

Valvontaviranomaisella olisi myös valtuudet

- ilmoittaa rekisterinpitäjälle tai henkilötietojen käsittelijälle henkilötietojen käsittelyä koskevien sääntöjen väitetystä rikkomisesta ja tarvittaessa määrätä rekisterinpitäjä korjaamaan tämä rikkominen,

- määrätä rekisterinpitäjä tai henkilötietojen käsittelijä noudattamaan rekisteröidyn pyyntöjä, jotka koskevat asetukseen perustuvien oikeuksien käyttöä,

- määrätä asetuksen säännösten vastaisesti käsiteltyjen tietojen oikaisemisesta, poistamisesta tai tuhoamisesta,

- varmistaa asetuksessa tarkoitetun ennakkoehyväksynnän ja ennakko kuulemisen noudattaminen,

- antaa rekisterinpitäjälle tai henkilötietojen käsittelijälle varoitus tai huomautus sekä kieltää käsittely väliaikaisesti tai lopullisesti,

- keskeyttää tiedonsiirrot kolmannessa maassa olevalle vastaanottajalle tai kansainväliselle järjestölle, sekä

- antaa lausuntoja kaikista henkilötietojen suojaan liittyvistä kysymyksistä.

Valvontaviranomaisella olisi myös toimivalta valvoa asetuksessa mainituissa tapauksissa rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän käsittelytoimintaa kaikissa jäsenvaltioissa.

Valvontaviranomainen voisi saattaa asetuksen vastaiset toimet lainkäyttöviranomaisen tietoon ja käynnistää oikeustoimet asetuksessa säädetyn mukaisesti. Valvontaviranomaisella olisi myös valtuudet määrätä asetuksessa määritellyissä tapauksissa hallinnollisia seuraamuksia, erityisesti sakkoja. Hallinnollisen sakon määrään vaikuttaisivat muun muassa sääntöjen rikkomisen vakavuus ja kesto, tahallisuus tai tuottamuksellisuus, samoin kuin asetuksen nojalla toteutetut tekniset ja organisatoriset toimenpiteet ja menettelyt sekä valvontaviranomaisen yhteistyön aste rikkomisen korjaamiseksi. Asetuksessa määriteltäisiin myös eri tilanteissa määrättävän sakon enimmäismäärä, joka voisi enimmillään olla 1 000 000 euroa.

VII luku Yhteistyö ja yhdenmukaisuus

Asetuksella laajennettaisiin valvontaviranomaisten yhteistyötä sekä keskenään että

komission kanssa. Asetuksen VII lukuun sisältyisivät säännökset valvontaviranomaisten keskinäisestä avunannosta ja yhteisistä operaatioista sekä yhteistyöstä komission kanssa asetuksella perustettavan *yhdenmukaisuusmekanismin* välityksellä. Yhdenmukaisuusmekanismi takaisi ehdotuksen mukaan, että silloin kun yksittäisen tietosuojaviranomaisen päätöksillä on laajempaa vaikutusta EU:n tasolla, niissä otetaan täysimääräisesti huomioon muiden asianomaisten tietosuojaviranomaisten näkemykset, ja että päätökset ovat täysin unionin oikeuden mukaiset. Valvontaviranomaisten keskinäistä yhteistyötä koskevat säännökset perustuvat henkilötietodirektiiviin ja yhteisiä operaatioita koskevat säännöt neuvoston päätökseen 2008/615/YOS rajatylittävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin ja rajatylittävän rikollisuuden torjumiseksi. Asetuksessa käyttöön otettavaksi ehdotetun yhdenmukaisuusmekanismin avulla varmistettaisiin tietosuoja säännösten yhdenmukainen soveltaminen eri jäsenvaltioissa asuviin rekisteröityihin kohdistuvissa käsittelytoimissa.

Yhdenmukaisuusmekanismiin kuuluisi jäsenvaltioiden tietosuojaviranomaisista ja Euroopan tietosuojavaltuutetusta koostuva riippumaton *Euroopan tietosuojaneuvosto*, joka korvaisi henkilötietodirektiivin 29 artiklalla perustetun tietosuojatyöryhmän. Tietosuoja-neuvosto voisi ehdotuksen mukaan edistää nykyistä paremmin tietosujalainsäädännön yhdenmukaista soveltamista ja tarjota vankan perustan tietosuojaviranomaisten ja Euroopan tietosuojavaltuutetun yhteistyölle. Komissiolla olisi oikeus osallistua tietosujaneuvoston toimintaan ja olla edustettuna siinä. Asetus velvoittaisi kansallisen tietosuojaviranomaisen hankkimaan Euroopan tietosuojaneuvoston ja komission lausunnon asetuksessa yksilöityä asiaa koskevasta toimenpideluonnoksesta. Jokainen valvontaviranomainen tai Euroopan tietosuojaneuvosto voisi lisäksi pyytää minkä tahansa asian käsittelyä yhdenmukaisuusmekanismeissa. Sama oikeus olisi komissiolla asetuksen asianmukaisen ja yhtenäisen soveltamisen varmistamiseksi.

Komission voisi joko vahvistaa Euroopan tietosuojaneuvoston antaman lausunnon tai ilmaista eriävän mielipiteensä lausunnosta ja

tietosuojaviranomaisen toimenpideluonnoksesta. Komissio voisi myös vaatia toimivaltaista viranomaista keskeyttämään toimenpideluonnoksen täytäntöönpanon, jos se on tarpeen asetuksen asianmukaisen soveltamisen varmistamiseksi.

VIII luku Oikeussuojakeinot, vastuu ja seuraamukset

Ehdotuksen mukaan jokaisella luonnollisella tai oikeushenkilöllä olisi oikeus oikeussuojakeinoihin itseään koskevia valvontaviranomaisen päätöksiä vastaan. Rekisteröidyllä olisi oikeus tehdä valitus minkä tahansa jäsenvaltion valvontaviranomaiselle, jos hän katsoo, että hänen henkilötietojensa käsittelyssä ei ole noudatettu ehdotetun asetuksen säännöksiä. Rekisteröity voisi myös pyytää asuinjäsenvaltionsa valvontaviranomaista aloittamaan puolestaan oikeudelliset menettelyt toisen jäsenvaltion toimivaltaista valvontaviranomaista vastaan. Valituksen voisivat tehdä yhden tai useamman rekisteröidyn puolesta myös ehdotuksessa mainitut elimet, järjestöt ja yhdistykset. Tietoturvaloukkausta koskevissa tapauksissa mainitut tahot voisivat tehdä valituksen rekisteröidyn valituksesta riippumatta.

Ehdotuksessa säädetään oikeudesta oikeussuojakeinoihin paitsi rekisterinpitäjää tai henkilötietojen käsittelijää, myös valvontaviranomaista vastaan. Siinä vahvistetaan myös tuomioistuimen menettelyä koskevat säännöt, jotka koskevat muun muassa elinten, järjestöjen ja yhdistysten oikeutta edustaa rekisteröityjä tuomioistuimessa ja valvontaviranomaisten oikeutta panna vireille oikeudellisia menettelyjä. Oikeutta korvauksen saamiseen laajennettaisiin nykyiseen verrattuna niin, että tämä oikeus koskisi myös henkilötietojen käsittelijöiden aiheuttamia vahinkoja. Asetuksessa selkeytettäisiin myös yhteisten rekisterinpitäjien ja yhteisten henkilötietojen käsittelijöiden vastuuta.

Jäsenvaltioiden olisi vahvistettava säännöt asetuksen rikkomisesta määrättäviä seuraamuksia varten ja varmistettava näiden sääntöjen täytäntöönpano. Valvontaviranomaisella olisi valtuudet langettaa hallinnollisia seuraamuksia asetuksessa luetelluista teoista määräämällä sakkoja tiettyyn enimmäismää-

rään asti kuhunkin tapaukseen liittyvät olosuhteet asianmukaisesti huomioon ottaen. Komissiolle annettaisiin asetuksessa toimivalta antaa delegoituja säädöksiä hallinnollisten sakkojen määrän päivittämiseksi.

IX luku Tietojenkäsittelyyn liittyviä erityistilanteita koskevat säännökset

Jäsenvaltioiden olisi hyväksyttävä lainsäädäntötoimin vapautuksia ja poikkeuksia asetuksen II—VII luvun säännöksistä, jotta voidaan sovittaa yhteen oikeus henkilötietojen suojaan ja oikeus sananvapauteen. Jäsenvaltioiden olisi toimitettava nämä säännökset tiedoksi komissiolle.

Luvussa säädetään myös terveyttä koskevien henkilötietojen käsittelystä ja siinä valtuutetaan jäsenvaltiot antamaan erityissäännöksiä työntekijän terveystietojen käsittelystä työsuhteen yhteydessä. Se sisältää myös säännökset valvontaviranomaisten oikeudesta tutustua tietoihin ja pääsystä tiloihin tilanteissa, joissa rekisterinpitäjiä koskee salassapitovelvollisuus.

Siinä ilmaistaan myös erityiset edellytykset, joiden täyttyessä henkilötietoja voidaan käsitellä historian tutkimusta taikka tilastollisia tai tieteellisiä tutkimustarkoituksia varten. Tällainen käsittely olisi asetuksen rajoissa mahdollista vain, jos

a) näitä tarkoituksia ei voida muutoin täyttää käsittelemällä tietoja, joiden perusteella rekisteröity ei ole tunnistettavissa;

b) sellaiset tiedot, joiden avulla tiedot ovat yhdistettävissä tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan rekisteröityyn pidetään erillään muista tiedoista siltä osin kuin nämä tarkoitukset voidaan täyttää tällä tavoin.

Historiantutkimusta taikka tilastollisia tai tieteellisiä tutkimuksia suorittavat voisivat julkaista tai muulla tavoin julkistaa henkilötietoja vain, jos

a) rekisteröity on antanut siihen suostumuksensa;

b) henkilötietojen julkaiseminen on tarpeen tutkimustulosten esittämistä varten tai tutkimuksen helpottamiseksi siltä osin kuin rekisteröidyn edut tai perusoikeudet tai -vapaudet eivät syrjäytä näitä etuja; tai

c) rekisteröity on itse julkistanut tiedot.

Asetuksessa siirrettäisiin komissiolle valta antaa delegoituja säädöksiä, joissa määritellään tarkemmin kriteerit ja vaatimukset henkilötietojen käsittelylle näitä tarkoituksia varten.

Jäsenvaltioiden kirkkojen voimassa olevia kattavia tietosuojasääntöjä voidaan asetuksen mukaan soveltaa SEUT-sopimuksen 17 artiklan nojalla edelleen edellyttäen, että nämä säännöt yhdenmukaistetaan ehdotetun asetuksen kanssa.

X luku Delegoidut säädökset ja täytäntöönpanosäädökset

Luku sisältää siirretyn säädösvallan käyttöä koskevat säännökset SEUT-sopimuksen 290 artiklan mukaisesti. Sen nojalla lainsäätäjä voi siirtää komissiolle vallan antaa muita kuin lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttyjä, soveltamisalaltaan yleisiä säädöksiä, joilla täydennetään tai muutetaan lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyn säädöksen tiettyjä, muita kuin sen keskeisiä osia.

Lisäksi siinä säädettäisiin komiteamenettelystä, jolla komissiolle siirretään täytäntöönpanovaltaa sellaisia tapauksia varten, joissa unionin oikeudellisesti velvoittavat säädökset edellyttävät SEUT-sopimuksen 291 artiklan mukaisesti yhdenmukaista täytäntöönpanoa.

XI luku Loppusäännökset

Loppusäännöksissä ehdotetaan kumottavaksi henkilötietodirektiivi, täsmennettäväksi asetusehdotuksen suhde sähköisen viestinnän tietosuojadirektiiviin 2002/58/EY sekä muutettavaksi mainittua direktiiviä. Siinä säädetään myös komission velvollisuudesta arvioida asetusta ja laatia sitä koskevia kertomuksia sekä asetuksen voimaantulosta ja sen soveltamista koskevasta siirtymäajasta. Komission tulisi toimittaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle säännöllisesti kertomukset asetuksen arvioinnista ja uudelleentarkastelusta. Ensimmäinen kertomus tulisi ehdotuksen mukaan antaa viimeistään neljän vuoden kulluttua asetuksen voimaantulosta. Sen jälkeen kertomukset annettaisiin neljän vuoden välein.

3.2 Direktiiviehdotus

Direktiiviehdotus korvaisi rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta tehdyn neuvoston puitepäättöksen 2008/977/YOS (*tietosuojapuitepätös*).

Ehdotuksen tarkoituksena on varmistaa yhdenmukainen ja korkeatasoinen tietosuoja poliisi- ja oikeudellisen yhteistyön alalla, jota voidaan lujittaa eri jäsenvaltioiden poliisi- ja oikeusviranomaisten keskinäistä luottamusta ja helpottaa tietojen vapaata liikkuvuutta ja yhteistyötä poliisi- ja oikeusviranomaisten välillä.

Komission mukaan direktiivillä voidaan parhaiten varmistaa yhdenmukaisuus EU:n tasolla tällä alalla ja samalla antaa jäsenvaltioille riittävästi liikkumavaraa periaatteiden, sääntöjen ja niitä koskevien poikkeusten täytäntöönpanossa kansallisella tasolla.

Direktiivin soveltamisala olisi laajempi kuin tietosuojapuitepäättöksen. Puitepäättöstä sovelletaan vain sellaisten henkilötietojen käsittelyyn, jotka siirretään tai on siirretty tai asetetaan tai on asetettu saataville jäsenvaltioiden kesken. Poliisin tai oikeusviranomaisen rikosasioissa suorittama henkilötietojen käsittely kansallisella tasolla ei kuulu puitepäättöksen soveltamisalaan. Direktiivi sen sijaan koskisi myös puhtaasti jäsenvaltion sisällä tapahtuvaa henkilötietojen käsittelyä. Lissabonin sopimuksen voimaantulo ja uusi tietosuoja koskeva oikeusperusta (SEUT-sopimuksen 16 artikla) mahdollistavat sääntelyn ulottamisen koskemaan myös kansallista käsittelyä.

Ehdotuksen mukaan direktiiviä ei ole tarkoitus soveltaa sellaiseen henkilötietojen käsittelyyn, joka suoritetaan unionin oikeuden soveltamisalaan kuulumattoman toiminnan yhteydessä, erityisesti, jos kyse on kansallisesta turvallisuudesta, eikä tietoihin, joita käsittelevät unionin toimielimet, elimet ja laitokset, kuten Europol ja Eurojust.

I luku Yleiset säännöt

Direktiiviehdotuksen ensimmäisessä luvussa säädetään direktiivin kohteesta, tavoitteista ja soveltamisalasta sekä määritellään direktiivissä käytetyt käsitteet.

Direktiivissä vahvistettaisiin säännöt yksilöiden suojelulle toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten torjumista, tutkimista, selvittämistä ja syytteenpanoa tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten. Tavoitteena on suojella luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja -vapauksia ja erityisesti heidän oikeuttaan henkilötietojen suojaan ja samalla turvata yleisen turvallisuuden korkeatasoinen suoja sekä taata henkilötietojen vaihtaminen toimivaltaisten viranomaisten kesken unionissa.

Ehdotuksessa direktiivin soveltamisalaa ei ole rajoitettu koskemaan pelkästään valtioiden rajat ylittävää tietojenkäsittelyä, vaan sitä sovellettaisiin kaikkeen direktiivissä määriteltujen toimivaltaisten viranomaisten suorittamaan tietojenkäsittelyyn. Direktiiviä sovellettaisiin nykyisten EU:n tietosuojasäädösten ja komission asetusehdotuksen tavoin osittain tai kokonaan automatisoituun henkilötietojen käsittelyyn sekä sellaisten henkilötietojen manuaaliseen käsittelyyn, jotka muodostavat rekisterin osan tai joiden on tarkoitus muodostaa rekisterin osa.

Samoin kuin asetusta, myöskään direktiiviä ei sovellettaisi henkilötietojen käsittelyyn, joka suoritetaan sellaisen toiminnan yhteydessä, joka ei kuulu unionin oikeuden soveltamisalaan. Näin ollen esimerkiksi henkilötietojen käsittely kansallista turvallisuutta koskevan toiminnan yhteydessä jäisi direktiiviin soveltamisalan ulkopuolelle. Kuten asetusta, myöskään direktiiviä ei sovellettaisi unionin toimielinten, elinten ja laitosten suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn.

Direktiivin määritelmät perustuisivat suurelta osin voimassa oleviin henkilötietodirektiivin ja tietosuojapuitepäätöksen määritelmiin. Määritelmät vastaavat asetusehdotuksessa olevia määritelmiä. Toisin kuin asetusehdotukseen, direktiiviehdotukseen sisältyy myös käsittelyn rajoittamisen ja toimivaltaisen viranomaisen määritelmät. Uusia määritelmiä tietosuojapuitepäätökseen nähden ovat ”henkilötietojen tietoturvaloukkaus”, ”geneettiset tiedot”, ”biometriset tiedot”, ”toimivaltaiset viranomaiset” ja ”lapsi”.

Direktiivin johdanto-osan mukaan virallisten asiakirjojen julkisuusperiaate voidaan ot-

taa huomioon direktiivin säännöksiä sovellettaessa.

II Luku Periaatteet

Toinen luku sisältää henkilötietojen käsitte-lyä koskevat periaatteet. Lisäksi lukuun sisältyvät säännökset tietojen erottelemista rekisteröidyn ryhmän ja tietojen virheettömyys- ja luotettavuusasteen perusteella, henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta, erityisten tietoryhmien käsittelystä sekä profilointiin ja automaattiseen tietojenkäsittelyyn perustuvista toimenpiteistä

Ehdotetut henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet vastaavat asiallisesti nykyisin voimassa olevia periaatteita. Periaatteisiin kuuluvat mm. asianmukaisuus- ja laillisuusvaatimus, käyttötarkoitussidonnaisuus, tarpeellisuusvaatimus ja virheettömyysvaatimus. Periaatteet ovat muuten samat kuin asetusehdotuksessa, mutta niihin ei sisälly henkilötietojen käsittelyn läpinäkyvyyden, käsiteltävien henkilötietojen minimoinnin ja rekisterinpitäjän kattavan vastuun periaatteita.

Uutta aikaisempaan sääntelyyn nähden on, että rekisterinpitäjän olisi mahdollisuuksien mukaan *erotettava* toisistaan *henkilötiedot, jotka koskevat eri ryhmiin kuuluvia rekisteröityjä* (mm. epäilty, tuomittu, uhri). Uusi on myös vaatimus *henkilötietojen jaottelusta* mahdollisuuksien mukaan eri ryhmiin *tarkkuutensa ja luotettavuutensa perusteella*.

Direktiiviehdotuksen *käsittelyn lainmukaisuutta* koskeva sääntely poikkeaa sekä asetusehdotuksen että tietosuojapuitepäätöksen sääntelystä ja käsittelyn oikeuttavia perusteita on vähemmän kuin asetusehdotuksessa. Toisin kuin asetusehdotus, direktiiviehdotus ei mahdollista esimerkiksi henkilötietojen käsittelyä suostumuksen perusteella tai käsitelyä, joka on tarpeen historiantutkimusta taikka tilastollisia tai tieteellisiä tutkimustarkoituksia varten. Tietosuojapuitepäätös sallii henkilötietojen käsittelyn viimeksi mainittuja tarkoituksia varten. Henkilötietoja saisi direktiiviehdotuksen mukaan käsitellä vain toimivaltaisen viranomaisen kansalliseen lainsäädäntöön perustuvan tehtävän suorittamiseksi ja jäsenvaltion yleiseen turvallisuuteen kohdistuvan välittömän ja vakavan uhan estämiseksi. Asetusehdotuksessa sääde-

tyn tavoin henkilötietoja saisi käsitellä lisäksi rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi ja rekisteröidyn elintärkeiden etujen suojaamiseksi. Direktiiviehdotuksen mukaan tietojen käsittely olisi sallittua myös toisen henkilön elintärkeiden etujen suojaamiseksi.

Erityisiä tietoryhmiä eli ns. arkaluonteisia tietoja koskevat säännökset olisivat jonkin verran väljemmät kuin nykyiset tietosuojapuitepäätökseen sisältyvät. Arkaluonteisten henkilötietojen luetteloon on lisätty geneettiset tiedot. Arkaluonteisten tietojen luettelo olisi muutoin sama kuin asetusehdotuksessa, mutta direktiiviehdotuksessa rikostuomioihin tai niihin liittyviin turvaamistoimenpiteisiin liittyviä tietoja ei pidettäisi arkaluonteisina. Perusteita, jotka oikeuttaisivat arkaluonteisten tietojen käsittelyn, on direktiiviehdotuksessa huomattavasti vähemmän kuin asetusehdotuksessa.

Asetusehdotuksen ja tietosuojapuitepäätöksen mukaisesti ehdotuksessa kielletään toimenpiteet, jotka perustuvat ainoastaan automaattiseen tietojenkäsittelyyn, ellei toimenpiteitä ole erikseen sallittu laissa, jossa säädetään asianmukaisista takeista. Toisin kuin asetusehdotuksessa kiellon lisäedellytyksenä olisi, että rekisteröidylle automaattisesta käsittelystä aiheutuvien oikeusvaikutusten olisi oltava kielteisiä.

Ehdotus sisältää asetusehdotuksen tavoin uutuutena arkaluonteisten tietojen perusteella tapahtuvaa *profilointia* koskevan kiellon. Säännöksen mukaan henkilötietojen automaattinen käsittely, jonka tarkoituksena on rekisteröidyn tiettyjen henkilökohtaisten ominaisuuksien arviointi, ei saa perustua pelkästään arkaluonteisiin tietoihin.

III Luku Rekisteröidyn oikeudet

Rekisteröidyn oikeuksien käyttöä koskevat yksityiskohtaiset säännöt vastaavat asiallisesti asetusehdotukseen sisältyvää sääntelyä.

Rekisterinpitäjän velvollisuutta ilmoittaa rekisteröidylle henkilötietojen keruusta tai käsittelystä ehdotetaan täsmennettäväksi. Tietosuojapuitepäätöksen mukaan ilmoittaminen tapahtuu kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Rekisteröidylle annettavat tiedot olisivat muuten samat kuin asetusehdotuk-

sessä, mutta rekisteröidylle ei tarvitsisi ilmoittaa, mistä henkilötiedot on saatu silloin, kun henkilötietoja ei kerätä rekisteröidyltä itseltään. Ehdotus sisältää myös säännökset siitä, milloin ilmoitusvelvollisuudesta voitaisiin lainsäädännöllä poiketa. Poikkeusperusteet ovat erilaiset kuin asetusehdotuksessa, mutta lähes identtiset tietosuojapuitepäätöksen poikkeusperusteiden kanssa.

Rekisteröidyn tiedonsaantioikeus olisi asetusehdotuksen mukainen ja laajenisi huomattavasti nykyisestä. Tiedonsaantia voitaisiin kuitenkin direktiivin soveltamisalalla rajoittaa lailla ehdotuksessa määritellyissä tapauksissa. Rajoitusperusteet ovat lähes samat kuin tietosuojapuitepäätöksessä. Jos tietojen antamista on rajoitettu, rekisteröidyllä olisi kuitenkin nykyäänkin oikeus pyytää valvontaviranomaisesta tarkistamaan käsittelyn lainmukaisuus.

Ehdotus sisältää asetusehdotuksen tavoin säännökset rekisteröidyn oikeudesta vaatia tietojen oikaisemista ja poistamista. Oikeus vaatia oikaisemista on asetusehdotuksen mukainen, mutta tietojen poistamista koskeva sääntely poikkeaa asetusehdotuksen sääntelystä. Direktiiviehdotuksen mukaan rekisteröity voisi vaatia tietojensa poistamista vain, jos tietojen käsittely ei olisi käsittelyä koskevien periaatteiden taikka käsittelyn lainmukaisuutta tai erityisiä tietoryhmiä koskevien säännösten mukaista. Tietyissä tapauksissa tietojen käyttöä tulisi rajoittaa poistamisen sijasta, esimerkiksi silloin, kun ne on säilytettävä todistelua varten. Vastaava sääntely sisältyy asetusehdotukseen.

Jos tietojen antamisesta kieltäydytään tai niiden antamista rajoitetaan taikka jos tietoja ei suostuta oikaisemaan tai poistamaan, rekisteröidylle olisi ilmoitettava kirjallisesti kieltäytymisestä ja kieltäytymisen syistä sekä mahdollisuudesta tehdä valitus valvontaviranomaiselle tai käyttää muita oikeussuojakeinoja. Tämä vastaa asetusehdotuksen ja tietosuojapuitepäätöksen sääntelyä.

Ehdotuksessa on pyritty selkeyttämään tietosuojapuitepäätöksen sääntelyä henkilötietojen oikaisemisesta ja poistamisesta sekä käsittelyn rajoittamisesta oikeudenkäyntien yhteydessä. Jäsenvaltiot voisivat ehdotuksen mukaan säätää, että rekisteröidyn oikeudet pannaan täytäntöön oikeudenkäyntiä koske-

vien kansallisten sääntöjen mukaisesti, jos tiedot sisältyvät rikostutkinnan ja oikeudenkäynnin yhteydessä käsiteltyyn tuomioistuimen päätökseen tai päätöksen antamista koskevaan merkintään.

IV Luku Rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä

Neljäs luku sisältää rekisterinpitäjää ja henkilötietojen käsittelijää koskevan sääntelyn ja siinä säädetään rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän yleisistä velvollisuuksista, tietoturvallisuudesta ja tietosuojavastaavasta.

Ehdotukseen sisältyvä rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän velvollisuuksia koskeva sääntely vastaa pitkälti asetusehdotukseen sisältyvää sääntelyä. Rekisterinpitäjälle ei kuitenkaan ehdoteta velvollisuutta osoittaa, että hän on noudattanut henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä. Direktiiviehdotus ei sisällä myöskään valvontaviranomaisen ennakkohyväksyntää koskevaa sääntelyä eikä valvontaviranomaiselle ehdoteta oikeutta määrittää aikaa, jonka kuluessa sille on annettava mahdollisuus käyttää tutkintavaltuuksiaan.

Uutuutena nykytilaan nähden ehdotetaan, samoin kuin asetusehdotuksessa, että rekisterinpitäjän tulisi noudattaa *sisäänrakennetun tietosuojan ja oletusarvoisen yksityisyyden suojan* periaatteisiin liittyviä velvollisuuksia.

Ehdotuksen käsittelyn turvallisuutta koskeva sääntely vastaa muuten tietosuojapuitepäättöksen sääntelyä, mutta vastuu käsittelyn turvallisuudesta laajennettaisiin kuten asetusehdotuksessa koskemaan rekisterinpitäjän lisäksi myös henkilötietojen käsittelijää. Käsittelyn turvallisuutta koskeva sääntely on yksityiskohtaisempaa kuin asetusehdotuksessa, jonka osalta käsittelyn turvallisuutta koskevat toimenpiteet määriteltäisiin tarkemmin komission antamissa delegoiduissa säädöksissä.

Ehdotuksessa säädettäisiin uutuutena *velvollisuudesta ilmoittaa* henkilötietojen *tietoturvaloukkauksista*. Tietoturvaloukkauksia koskeva sääntely vastaa pääosin asetusehdotuksen sääntelyä.

Rekisterinpitäjälle tai henkilötietojen käsittelijälle ehdotetaan velvollisuutta nimittää

riippumaton *tietosuojavastaava*. Nykyään velvollisuutta nimittää tietosuojavastaava ei ole. Tietosuojavastaavan tehtävät olisivat samat kuin tietosuojavastaavalle asetusehdotuksessa ehdotetut tehtävät. Direktiiviehdotukseen ei sisälly asetusehdotuksen mukaista säännöstä, jonka mukaan tietosuojavastaava voidaan erottaa toimestaan vain jos hän ei enää täytä tehtäviensä suorittamisen edellyttämiä vaatimuksia.

V Luku Henkilötietojen siirto kolmansiin maihin tai kansainvälisille järjestöille

Viidennessä luvussa vahvistetaan yleiset periaatteet henkilötietojen siirrolle kolmansiin maihin tai kansainvälisille järjestöille poliisiyhteistyön ja rikosasioissa tehtävän oikeudellisen yhteistyön alalla, tietojen edelleensierrot mukaan lukien. Tietoja voitaisiin siirtää kolmansiin maihin vain, jos siirto on tarpeen rikosten torjumista, tutkimista, selvittämistä ja syytteenpanoa tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten. Toisin kuin tietosuojapuitepäättöksessä edellytyksenä tietojen siirrolle kolmansiin maihin ei enää olisi, että tiedot tulisi siirtää toimivaltaisille viranomaisille, eikä toiselta jäsenvaltiolta saatujen tietojen siirtoon tarvittaisi enää kyseisen jäsenvaltion ennakkosuostumusta.

Tietoja voitaisiin kuten asetusehdotuksenkin perusteella siirtää komission tietosuojan tason riittävyttä koskevan päätöksen tai asianmukaisten takeiden perusteella. Direktiivin soveltamisalalla mahdollisuus siirtää tietoja komission tietosuojan tason riittävyttä koskevan päätöksen perusteella olisi uusi.

Komissio voisi tehdä päätöksen tietosuojan tason riittävydestä kolmannessa maassa tai kansainvälisessä järjestössä joko tietosuojasetuksen tai tietosuojadirektiivin perusteella. Direktiivi- ja asetusehdotuksessa säädetään yhteneväisesti niistä seikoista, jotka komission tulisi ottaa huomioon arvioidessaan tietosuojan riittävyttä. Näitä ovat oikeusvaltioperiaate, oikeudelliset muutoksenhakukeinot ja riippumaton valvonta.

Siirrot asianmukaisten takeiden perusteella olisivat mahdolliset, jos oikeudellisesti sitovassa välineessä annetaan asianmukaiset takeet, joilla varmistetaan henkilötietojen suo-

ja, taikka jos rekisteripitäjä tai henkilötietojen käsittelijä katsoo, että henkilötietojen suojasta on asianmukaiset takeet. Viimeksi mainittu edellytys on väljempi kuin asetusehdotuksessa, jossa edellytetään, että valvontaviranomainen antaa ennakkohyväksynnän siirrolle, jos takeita ei anneta oikeudellisesti sitovassa asiakirjassa.

Ehdotuksessa luetellaan myös poikkeukset, joiden nojalla henkilötietojen siirto voidaan suorittaa ilman tietosuojan riittävää tasoa koskevaa komission päätöstä tai asianmukaisia takeita. Poikkeusperusteet ovat erilaiset kuin tietosuojapuitepäätöksessä ja asetusehdotuksessa. Direktiiviehdotuksen mukaan siirrot voitaisiin suorittaa, kun siirto on tarpeen (a) rekisteröidyn tai toisen henkilön elintärkeiden etujen suojaamiseksi, (b) rekisteröidyn oikeutettujen etujen turvaamiseksi, (c) yleiseen turvallisuuteen kohdistuvan välittömän ja vakavan uhan ehkäisemiseksi, (d) yksittäistapauksissa lainvalvontatarkoituksiin ja (e) yksittäistapauksissa lainvalvontatarkoituksiin liittyvien oikeusvaateiden laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi.

Direktiiviehdotuksen mukaan rekisterinpitäjän olisi ilmoitettava henkilötietojen vastaanottajalle käsittelyn rajoituksista ja toteutettava kohtuulliset toimet varmistaakseen, että rajoituksia noudatetaan. Vastaavan kaltainen sääntely sisältyy tietosuojapuitepäätökseen.

Luku sisältää samanlaisen velvoitteen kansainvälisestä yhteistyöstä henkilötietojen suojaamiseksi kuin asetusehdotus.

VI Luku Kansalliset valvontaviranomaiset

Direktiivin kuudennessa luvussa säädettäisiin riippumattomista kansallisista valvontaviranomaisista ja niiden tehtävistä ja toimivaltuuksista. Sääntely perustuu henkilötiedodirektiiviin ja tietosuojapuitepäätökseen. Valvontaviranomaisena voisi toimia yleisen tietosuojasetuksen mukaisesti perustettava valvontaviranomainen.

Valvontaviranomaiselle ehdotettavat tehtävät ovat lähes identtiset asetusehdotuksessa valvontaviranomaiselle ehdotettujen tehtävien kanssa. Valvontaviranomaisen tutkinta- ja toimintavaltuudet sekä valtuudet panna vireille oikeudellisia menettelyjä olisivat tie-

tosuojapuitepäätöksen mukaiset. Ehdotetut valtuudet näyttäisivät olevan jonkin verran suppeammat kuin asetuksessa valvontaviranomaiselle ehdotetut, mikä johtunee osittain asetuksen ja direktiivin perusteella suoritettavan henkilötietojen käsittelyn erilaisesta luonteesta.

Valvontaviranomaisella ei olisi toimivaltaa valvoa käsittelytoimia, joita tuomioistuimet suorittavat lainkäyttötehtävänsä yhteydessä. Komission ehdotuksen yksityiskohtaisessa kuvauksessa todetaan, että tuomioistuinten olisi siitä huolimatta sovellettava tietosuojaa koskevia aineellisia sääntöjä.

VII Luku Yhteistyö

Seitsemännessä, yhteistyötä koskevassa luvussa säädetään, kuten asetusehdotuksessa, valvontaviranomaisten välisestä pakollisesta keskinäisestä avunannosta. Vastaavaa veloitetta ei sisälly tietosuojapuitepäätökseen. Ehdotettu sääntely ei ole yhtä yksityiskohtaista kuin asetusehdotuksessa eikä direktiivissä ehdoteta säädettäväksi asetusehdotuksen mukaisista valvontaviranomaisten yhteisistä operaatioista ja yhdenmukaisuusmekanismista.

Ehdotuksen mukaan yleisellä tietosuojasetuksella perustettava *Euroopan tietosuojaneuvosto* hoitaisi myös direktiivin soveltamisalaan kuuluvaa tietojenkäsittelyyn liittyviä tehtäviä. Tehtävät olisivat pitkälti samat kuin asetuksen soveltamisalalla. Direktiivin soveltamisalalla Euroopan tietosuojaneuvosto antaisi lisäksi komissiolle lausuntoja tietosuojan tasosta kolmansissa maissa tai kansainvälisissä järjestöissä.

VIII Luku Oikeussuojakeinot, vastuu ja seuraamukset

Kahdeksas luku sisältää oikeussuojakeinoja, vastuuta ja seuraamuksia koskevat säännökset. Ehdotettu sääntely perustuu henkilötiedodirektiiviin ja osittain myös tietosuojapuitepäätökseen ja se vastaa pääosin yleiseen tietosuojasetukseen ehdotettavaa sääntelyä.

Toisin kuin asetusehdotuksessa direktiiviehdotuksessa valvontaviranomaiselle ei ehdoteta valtuuksia määrätä hallinnollisia seuraamuksia.

IX Luku Delegoidut säädökset ja täytäntöönpanosäädökset

Yhdeksäs luku sisältää delegoituja säädöksiä ja täytäntöönpanosäädöksiä koskevan sääntelyn.

Komissiolle ehdotetaan siirrettäväksi valta antaa delegoituja säädöksiä, joissa määritellään tarkemmin tietoturvaloukkauksia koskevat kriteerit ja vaatimukset sekä ne erityiset olosuhteet, joissa rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän on ilmoitettava henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta.

Komissiolle annettaisiin oikeus antaa täytäntöönpanosäädöksiä, jotka koskevat käsittelyn turvallisuutta, erityisesti salausstandardeja, tietoturvaloukkausten dokumentointia ja niistä ilmoittamista valvontaviranomaiselle sekä kolmannen maan tai kansainvälisen järjestön tarjoaman tietosuojan riittävyyttä. Täytäntöönpanosäädökset hyväksyttäisiin komissiota avustavassa, jäsenvaltioiden edustajista muodostuvassa komiteassa tarkastelumenettelyä noudattaen.

X Luku Loppusäännökset

Kymmenes luku sisältää ehdotuksen tietosuojapäätöksen kumoamisesta. Luku sisältäisi myös säännökset, joissa selvennettäisiin direktiiviehdotuksen suhde aiempiin direktiivin soveltamisalalla annettuihin unionin säädöksiin ja jäsenvaltioiden ennen direktiivin voimaantuloa tekemiin kansainvälisiin sopimuksiin.

Direktiivi ei vaikuttaisi erityisiin säännöksiin, jotka koskevat toimivaltaisten viranomaisten suorittamaa henkilötietojen käsittelyä rikosten torjumista, tutkimista, selvittämistä ja syytteenpanoa tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa ja jotka sisältyvät ennen direktiivin hyväksymistä annettuihin unionin säädöksiin, joilla säännellään henkilötietojen käsittelyä jäsenvaltioiden kesken ja jäsenvaltioiden nimettyjen viranomaisten pääsyä perussopimusten mukaisesti perustettuihin järjestelmiin.

Jäsenvaltioiden ennen direktiivin voimaantuloa tekemiä kansainvälisiä sopimuksia, jotka koskevat rikosasioissa tehtävää oikeudellista yhteistyötä ja poliisiyhteistyötä, olisi

tarvittaessa muutettava viiden vuoden kuluessa direktiivin voimaantulosta.

Komissio velvoitettaisiin arvioimaan direktiivin täytäntöönpanoa. Jäsenvaltiot velvoitettaisiin saattamaan direktiivi osaksi kansallista lainsäädäntöä ja antamaan komissiolle tiedoksi direktiivin nojalla annetut säännökset. Luvussa vahvistettaisiin direktiivin voimaantulopäivä.

4 EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta ja päätöksentekomenettely

Komission ehdotukset perustuvat SEUT-sopimuksen (Sopimus Euroopan unionin toiminnasta) 16 artiklaan, joka on Lissabonin sopimuksen mukainen uusi oikeusperusta tietosuoja koskevien sääntöjen antamiselle. Sekä asetus että direktiivi hyväksytään tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä (neuvoston ja Euroopan parlamentin yhteistyö, määräenemmistö neuvostossa). Valtioneuvosto pitää ehdotuksen oikeusperustaa asianmukaisena.

5 Toissijaisuusperiaate

Komission ehdotuksissa säännellään aloja, jotka eivät kuulu unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Toissijaisuusperiaatteen mukaisesti (SEU 5 artiklan 3 kohta) unioni toimii aloilla, jotka eivät kuulu sen yksinomaiseen toimivaltaan, vain jos jäsenvaltiot eivät voi yksin riittävällä tavalla saavuttaa suunnitellun toiminnan tavoitteita, vaan ne voidaan ehdotetun toiminnan laajuuden tai vaikutusten vuoksi saavuttaa paremmin unionin tasolla.

Oikeus henkilötietojen suojaan vahvistetaan EU:n perusoikeuskirjan 8 artiklassa ja SEUT-sopimuksen 16 artiklan 1 kohdassa, ja se edellyttää, että tietosuojan on oltava samantasoinen kaikkialla unionissa. Parhaat edellytykset EU:n tietosuojan harmonisoimiseksi on säätää tietosuojasäännöistä EU:n tasolla.

Ehdotuksia voidaan pitää toissijaisuusperiaatteen mukaisina.

6 Suhteellisuusperiaate

Suhteellisuusperiaate edellyttää, että unionin toiminnan sisältö ja muoto eivät ylitä sitä, mikä on tarpeen perussopimusten tavoitteiden saavuttamiseksi (SEU 5 artiklan 4 kohta).

Direktiiviehdotus on suhteellisuusperiaatteen mukainen. Asetusehdotuksen jatkokäsittelyssä on vielä arvioitava, onko ehdotettu yksityiskohtainen sääntely kaikilta osin tarpeen riittävän harmonisoinnin saavuttamiseksi.

7 Ehdotusten suhde perustuslakiin sekä perus- ja ihmisoikeusvelvoitteisiin

Komission ehdotukset ovat merkityksellisiä ennen muuta perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvatus henkilö tietojen suojan kannalta. Sen mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslain lakiviittaus edellyttää lainsäätäjän säätävän tästä oikeudesta (PeVM 25/1994 vp, s. 6), mutta jättää sääntelyn yksityiskohdat lainsäätäjän harkintaan. Tällainen perusoikeussäännös sitoo lainsäätäjän sisällöllistä harkintaa vähemmän kuin sen tapainen sääntelyvarauksen sisältävä säännös, jossa perusoikeuden todetaan olevan olemassa sen mukaan kuin lailla säädetään (esim. PeVL 51/2002 vp, s. 2, PeVL 35/2004 vp, s. 2).

Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan lainsäätäjän liikkuma-alaa rajoittaa kuitenkin se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatus yksityiselämän piiriin. Kysymys on kaiken kaikkiaan siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Lainsäätäjän harkintaa sitoo se, että henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä sääntelykohteita rekisteröinnissä ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilö tietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset tietojen luovutettavuus mukaan luettuna sekä tietojen säilytysaika henkilörekistereissä ja rekisteröidyn oikeusturva, minkä lisäksi näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee olla kattavaa ja yksityiskohtaista (esim.

PeVL 54/2010 vp, s. 2, PeVL 9/2011 vp, s. 2).

Henkilötietojen suojaa käsitellään myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan 8 artiklassa. Jokaisella on sen mukaan oikeus henkilötietojen suojaan. Tällaisten tietojen käsittelyn on oltava asianmukaista ja sen on tapahduttava tiettyä tarkoitusta varten ja asianomaisen henkilön suostumuksella tai muun laissa oikeuttavan perusteen nojalla. Jokaisella on oikeus tutustua niihin tietoihin, joita hänestä on kerätty, ja saada ne oikaistuksi. Riippumaton viranomainen valvoo näiden sääntöjen noudattamista.

Niin ikään Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artikla sisältää määräyksiä jokaisen oikeudesta nauttia yksityiselämäänsä kohdistuvaa kunnioitusta. Lisäksi on huomioitava Euroopan neuvoston puiteissa vuonna 1981 tehty yleissopimus yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä.

Komission ehdotukset on monin osin rakennettu EU:n nykyisen tietosuojalainsäädännön pohjalle ja ne konkretisoivat EU:n perusoikeuskirjan 8 artiklan määräyksiä oikeudesta henkilötietojen suojaan. Ehdotukset ovat samansuuntaisia perustuslain 10 §:n 1 momentin vaatimuksen kanssa lailla toteutettavasta henkilötietojen suojan tarkemmasta sääntelystä.

Komission ehdotusten aineellisesta sisällöstä ei näyttäisi olevan huomautettavaa perus- ja ihmisoikeutena turvatus henkilö tietojen suojan kannalta. Direktiiviehdotuksen osalta on oleellista, että henkilötiedot suojataan tehokkaasti siten, että lainvalvonnan alan erityistarpeet otetaan samalla huomioon. Komissiolle asetusehdotuksessa esitetyt laajat valtuudet antaa delegoituja säädöksiä vaativat myös vielä tarkempaa artiklakohtaista arviota. Tärkeää on huolehtia siitä, ettei komissiolle siirretä valtaa antaa säädöksiä henkilö tietojen suojan kannalta olennaisista seikoista.

Komission ehdotuksiin sisältyvät säännökset tietojen oikaisemisesta ja poistamisesta samoin kuin oikeussuojakeinoja, vastuuta ja seuraamuksia koskevat säännökset ovat merkityksellisiä perustuslain 21 §:ssä säädetyn oikeusturvan kannalta.

8 Ehdotusten vaikutukset

8.1 Vaikutukset Suomen lainsäädäntöön

Ehdotuksiin sisältyvät tietosuojan perusperiaatteet vastaavat pitkälti nykyisin voimassa olevia periaatteita. Ehdotukset sisältävät kuitenkin myös uusia periaatteita ja uusia säännöksiä, ja ne aiheuttavat rakenteellisia muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Tietosuojadirektiivi tulee panna kansallisesti täytäntöön ja sen kanssa ristiriidassa olevat säännökset on kumottava. Direktiivin täytäntöönpanon vaikutukset Suomen lainsäädäntöön tulee arvioida perusteellisesti kunkin lainvalvontaviranomaisen erityissäännösten osalta. Lainvalvonnan näkökulmasta ehdotettu asetelma eli erityissäädöksenä sovellettava tietosuojadirektiivi ja yleisesti sovellettava tietosuoja-asetus on tietosuojadirektiivin implementoinnin kannalta haasteellinen ja voi edellyttää muutoksia useaan lakiin.

Yleinen tietosuoja-asetus, joka korvaisi henkilötietodirektiivin, olisi suoraan sovellettavaa oikeutta jäsenvaltioissa. Suomessa henkilötietodirektiivi on pantu täytäntöön henkilötietolailla, jonka soveltamisala on laajempi kuin henkilötietodirektiivin. Henkilötietolaki on yleislaki, jota sovelletaan kaikkien henkilötietojen käsittelyyn, ellei muussa laissa toisin säädetä. Yleinen tietosuoja-asetus tulee suoraan sovellettavaksi henkilötietolain sijasta sellaisen henkilötietojen käsittelyn osalta, joka kuuluu tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan. Tietosuoja-asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävään henkilötietojen käsittelyyn voitaisiin soveltaa edelleen henkilötietolain säännöksiä ja henkilötietojen käsittelyä koskevaa erityissääntelyä. Myös ehdotetun tietosuojadirektiivin soveltamisalalla voitaisiin edelleen soveltaa henkilötietolain säännöksiä ja nykyistä erityissääntelyä siltä osin ne eivät ole ristiriidassa direktiivin kanssa.

Yleinen tietosuoja-asetus ei välttämättä vähentäisi kansallisen erityislainsäädännön määrää, päinvastoin se saattaa jopa lisätä sitä. Sen lisäksi että osa nykyisistä tietosuoja-asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävistä erityissäännöksistä jäisi voimaan, tietosuoja-asetus edellyttää jäsenvaltioilta run-

saasti uusia lainsäädäntötoimenpiteitä. Osittain asetus rakentuu kansallisen lainsäädännön varaan (artiklan 6.1. c ja e-alakohdat) ja osittain siinä asetetaan lainsäädäntövelvoitteita (artiklat 46 ja 49). Lisäksi asetus jättää joissakin tilanteissa tilaa kansalliselle sääntelylle (artiklat 80, 81, 82, 94 ja 85) ja jäsenvaltiot voivat myös poiketa asetuksen sääntelystä (artiklat 6.4, artiklan 17.3. d-alakohta ja artikla 21).

Komission ehdotusten soveltamisalaan kuuluvan kansallisen lainsäädännön läpi käyminen tulee olemaan laaja hanke, erityisesti kun otetaan huomioon nykyisten erityissäännösten suuri määrä. Tarkemman arvion esittäminen ehdotusten vaikutuksista kansalliseen lainsäädäntöön onkin mahdollista vasta myöhemmässä vaiheessa.

8.2 Muut vaikutukset

Henkilötietojen suojaa koskevan sääntelykehityksen ajankäytön ja uudistamisella yhdenmukaistettaisiin EU:n henkilötietojen suojaa koskevaa lainsäädäntöä. Samalla vahvistettaisiin tietosuojaa koskevaa perusoikeutta varmistamalla sen johdonmukainen noudattaminen ja lisäämällä yksilön oikeuksia valvoa henkilötietojaan. Ehdotuksilla vahvistettaisiin siten rekisteröidyn oikeuksia.

EU:n tietosuojalainsäädännön yhdenmukaistaminen parantaisi osaltaan EU:n digitaalisten sisämarkkinoiden toimivuutta.

Asetusehdotuksen yhtenä tavoitteena on ollut hallinnollisen taakan vähentäminen. Tavoite ei vaikuttaisi toteutuvan muun muassa siksi, että rekisterinpitäjälle ehdotetaan säädettäväksi useita uusia velvoitteita ja tehtäviä. Ehdotuksen tosiasiallisia kokonaisvaikutuksia on näin ollen tässä vaiheessa vaikea arvioida, koska se sisältää lukuisia säännöksiä delegoiduista säädöksistä ja täytäntöönpanosäännöksistä, jotka osaltaan vaikuttavat rekisterinpitäjälle ja henkilötietojen käsittelijälle aiheutuviin kustannuksiin ja hallinnolliseen taakkaan.

Direktiiviehdotus sisältää säännökset kolmansien maiden riittävää tietosuojaa koskevista komission päätöksistä. Näillä voi olla vaikutuksia poliisiyhteistyöhön ja tiedonvaihtoon kolmansien maiden kanssa. Direktiiviehdotukseen sisältyy myös velvoite arvi-

oida voimassa olevat jäsenvaltioiden tekemät kansainväliset sopimukset.

Ehdotusten taloudellisten vaikutusten tarkempi arviointi on myös vielä tässä vaiheessa vaikeaa. Selvää kuitenkin on, että esimerkiksi asetusehdotuksessa rekisterinpitäjälle ehdotetut uudet velvoitteet ja tehtävät aiheuttaisivat niille myös taloudellisia vaikutuksia. Komission ehdotuksilla olisi vaikutuksia myös EU budjettiin, jonka menot kasvaisivat muun muassa henkilöstön lisääntymisen vuoksi.

Lisäksi ehdotus näyttäisi osittain estävän rekisterinpitäjien toimintojen edelleen tehostamisen osana tietoyhteiskuntakehitystä.

Tietosuojaviranomaisten riippumattomuuden ja toimivaltuuksien lujittaminen ja velvollisuus myöntää niille riittävät resurssit aiheuttaisi lisäkustannuksia jäsenvaltioille. Valtioneuvosto ei yhdy komission vaikutusarvioinnissaan tekemään arvioon, että lisäkustannuksia aiheutuisi ainoastaan niille viranomaisille, joilla ei tällä hetkellä ole riittäviä toimivaltuuksia ja asianmukaisia resursseja. Valtioneuvoston arvion mukaan tietosuojaviranomaisille kaavailtu tehtäväkokoisuus näyttäisi edellyttävän lisäresursseja.

9 Ahvenanmaan toimivalta

Ahvenanmaan maakunnan ja kuntien viranomaisten hallussa olevien henkilötietojen suoja on Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 19 §:ssä tarkoitetussa maakuntalakien lainsäädäntövalvonnassa katsottu itsehallintolain 18 §:n 1 ja 4 kohdan nojalla kuuluvan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Komission asetusehdotus näyttää koskevan Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvia asioita siltä osin kuin asetuksessa tarkoitettu henkilötietojen suoja liittyisi itsehallintolain 18 §:ssä mainittuihin asioihin tai toimialoihin. Komission direktiiviehdotuksessa tarkoitettu henkilötietojen suoja näyttää sen sijaan rajoittuvan itsehallintolain 27 §:n 22 ja 23 kohdassa mainittuun rikosoikeuteen ja lainkäyttöön, jotka ovat valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvia toimialoja, kuitenkin niin, että rikostorjuntaan voi sisältyä yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen kuuluvia elementtejä, jotka itsehallintolain 18 §:n

6 kohdan mukaan ovat maakunnan toimivaltassa.

10 Ehdotusten käsittely Euroopan unionissa

Komissio esitteli tietosuojapakettin neuvoston tietosuojaa ja tietojenvaihtoa käsittelevässä Dapix-työryhmässä 23.—24.2.2012, jolloin ehdotuksista käytiin yleiskeskustelu ja työryhmä aloitti keskustelut yleisestä tietosuoja-asetuksesta. Asetusehdotuksen käsittelyä jatkettiin 14.—15.3. Direktiiviehdotuksen käsittely aloitettiin poliisi- ja rikosoikeudellista yhteistyötä koordinoivassa CATS -komiteassa 3.—4.4. ja se aloitetaan Dapix-työryhmässä 16.—17.4.2012.

Euroopan tietosuojavaltuutettu antoi maaliskuun 7 päivänä 2012 lausunnon komission ehdotuksista. Vaikka asetusehdotus on suuri askel henkilötietojen suojalle Euroopassa, tietosuojavaltuutettu pitää valitettavana, että vielä ollaan kaukana kansallisen tason ja kaikki EU:n politiikan alat kattavasta tietosuoja säännöstöstä. Ehdotukset tuottivat pettymyksen siltä osin kuin ne koskevat lainvalvonnan alaa ja koska ne jättävät useat nykyiset EU:n tietosuojainstrumentit koskemattomiksi, kuten EU:n instituutioita ja elimiä koskevat tietosuoja säännöt ja kaikki lainvalvonnan erityissäädökset.

Euroopan tietosuojavaltuutettu pitää hyvänä, että yleisten tietosuoja sääntöjen instrumentiksi on valittu jäsenvaltioissa suoraan sovellettava *asetus*, jonka avulla päästään eroon monimutkaisuudesta ja epäyhtenäisyydestä, joka johtuu jäsenvaltioiden kansallisista täytäntöönpanolajeista. Ehdotus vahvistaa henkilön oikeuksia ja lisää rekisterinpitäjien vastuuta henkilötietojen käsittelyssä. Lisäksi kansallisten valvontaviranomaisten valtuuksia on vahvistettu. Tietosuojavaltuutettu on kuitenkin huolestunut muun muassa mahdollisuuksista rajoittaa perusperiaatteita ja -oikeuksia, tietojen siirtoon kolmansiin maihin sovellettavista poikkeuksista, komission liiallisesta vallasta valvontaviranomaisten yhteistyömekanismeissa ja uudesta perustasta käyttötarkoitussidonnaisuudesta poikkeamiselle.

Direktiiviehdotus ei Euroopan tietosuoja-valtuutetun mielestä täytä yhdenmukaisen ja

korkeatasoisen tietosuojan vaatimuksia. Tietosuojavaltuutettu kritisoi sitä, että lainvalvonnan alalle ehdotetaan erillistä, asetusehdotusta huomattavasti heikompaa säädöstä, joka ei takaa riittävää henkilötietojen suojaa. Lainvalvonnan ala edellyttää tiettyjä erityissääntöjä, mutta ei yleistä tietosuojan tason laskemista. Monilta osin mikään ei oikeuttaisi poikkeamaan asetusehdotuksessa ehdotetuista säännöistä. Tietosuojavaltuutettu on erityisen huolissaan henkilötietojen edelleen käsittelyyn liittyvän oikeudellisen varmuuden puuttumisesta ja siitä, että lainvalvontaviranomaisille ei ole asetettu yleistä velvollisuutta osoittaa, että ne noudattavat tietosuojavaatimuksia. Lisäksi edellytykset tietojen siirroille kolmansiin maihin ovat heikot ja valvontaviranomaisten valtuuksia on rajoitettu kohtuuttomasti. Hyvänä tietosuojavaltuutettu pitää sitä, että direktiiviehdotus kattaa myös kansallisen henkilötietojen käsittelyn. Tällä seikalla olisi kuitenkin tietosuojavaltuutetun mielestä lisäarvoa vain, jos direktiivi parantaisi huomattavasti tietosuojan tasoa tällä alalla, mitä ehdotus ei tee.

11 Kansallinen valmistelu

Oikeusministeriö järjesti maaliskuun 2 päivänä 2012 komission ehdotuksista julkisen kuulemistilaisuuden.

U-kirjelmä on valmisteltu oikeusministeriössä yhteistyössä valtioneuvoston kanslian, sisäasiainministeriön, puolustusministeriön, valtiovarainministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön ja ympäristöministeriön kanssa.

U-kirjelmäluonnosta on lisäksi käsitelty kirjallisesti oikeus- ja sisäasioiden jaostossa, sisämarkkinajaostossa ja EU-asioiden komitean oikeudellisten kysymysten jaoston laajassa kokoonpanossa.

12 Valtioneuvoston kanta

Yleistä

Valtioneuvosto pitää tervetulleena komission ehdotusta EU:n tietosuojalainsäädännön oikeudellisen kehikon uudistamiseksi. On

tärkeää, että EU:n osittain hajanaista ja monimutkaista tietosuojalainsäädäntöä yksinkertaistetaan ja yhdenmukaistetaan siten, että samalla säilytetään tietosuojan korkea taso. Lisäksi on tärkeää, että oikeudellinen kehikko on ymmärrettävä ja että säännöksiä on helppo soveltaa.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä ehdotuksen tavoitetta parantaa luottamusta sähköisiin palveluihin, mahdollistaa uusien palveluiden kehittäminen ja näin hyödyntää digitaalitalouden kaikki mahdollisuudet digitaalisten sisämarkkinoiden toteuttamiseksi. Digitaalisilla palveluilla on suuri merkitys EU-alueen taloudelliselle kehitykselle ja kasvulle. Asetusehdotus sisältää tämän kaltaista ajattelua, mutta myös säännöksiä, jotka saattavat olla henkilötietojen suojasta saatavan hyödyn ja toisaalta palvelujen syntymisen kannalta epätasapainossa.

Valtioneuvosto pitää myös tärkeänä tavoitteena parantaa useampaan jäsenvaltioon sijoittautuneiden yritysten ja rajat ylittävää toimintaa harjoittavien yritysten toimintaympäristöä.

Uudistuksen ulkopuolelle jää useita EU:n säädöksiä, kuten EU:n toimielinten ja elinten suorittamaa henkilötietojen käsittelyä koskeva asetukset. Lisäksi voimaan jäisi useita sektoriakohtaisia erityissäädöksiä, kuten tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista annettu direktiivi (direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä) sekä kaikki rikosasioissa suoritettavan poliisi- ja oikeudellisen yhteistyön alalla annetut säädökset. Voimaan jäisi myös henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla annettu direktiivi. Asetusehdotuksen soveltamisalassa on vielä epäselvyyksiä. Komission ehdotukset jättävät myös runsaasti asioita kansallisesti säänneltäväksi.

Asetusehdotus

Lainsäädännön yhdenmukaistaminen ja yksinkertaistaminen

EU:n tietosuojalainsäädäntöä tulee valtioneuvoston mielestä uudistaa jäsenmaissa sovellettavan lainsäädännön yhdenmukaistami-

seksi ja yksinkertaistaa paremman sääntelyn periaatteiden mukaisesti. Komission asetusehdotus ei välttämättä vähennä lainsäädännön määrää. Ehdotus sisältää myös erittäin yksityiskohtaista sääntelyä ja asettaa rekisterinpitäjille uusia velvoitteita. Lisäksi asetusehdotus näyttäisi edellyttävän paljon erityislainsäädäntöä kansallisella tasolla. Jatkovalmistelussa on arvioitava, kuinka yksityiskohtaista sääntelyä lainsäädännön yhdenmukaistamistavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan. Tavoitteena tulisi olla kattavat ja helposti sovellettavat yleissäännökset.

Suhde asiakirjojen julkisuuteen

Suomen kannalta erityisen tärkeää on, että EU:n tietosuojalainsäädäntö sovitetaan yhteen viranomaisten asiakirjojen julkisuusperiaatteen kanssa. Tietosuoja-asetuksen suhde asiakirjojen julkisuuteen jää ehdotetussa sääntelyssä ratkaisematta. Asetusehdotuksen johdanto-osassa todetaan, että virallisten asiakirjojen julkisuusperiaate voidaan ottaa huomioon ehdotettuja säännöksiä sovellettaessa. Koska asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta jäsenvaltioissa, valtioneuvosto katsoo, että asiakirjajulkisuuden turvaamisen vuoksi itse asetukseen tulisi ottaa säännös, joka oikeuttaa huomioimaan asiakirjajulkisuuden tietosuoja-asetusta sovellettaessa.

Hallinnollinen taakka

Ehdotuksen yhtenä tavoitteena on vähentää hallinnollista taakkaa. Tavoite ei vaikuttaisi toteutuvan, koska ehdotus sisältää useita uusia velvollisuuksia ja tehtäviä rekisterinpitäjille. Tällaisia ovat esimerkiksi velvollisuus nimittää tietosuojavastaava, ennakkohyväksyntää ja ennakkokuulemista koskeva sääntely sekä lukuisat viranomaisille tehtävät ilmoitukset. Jatkovalmistelussa on arvioitava, onko kaikki tämä sääntely henkilötietojen suojan toteuttamisen kannalta välttämätöntä.

Komission valta antaa delegoituja säädöksiä

Komissiolle ehdotetaan asetusehdotuksessa hyvin laajaa valtaa antaa delegoituja säädöksiä. Valtioneuvosto kannattaa delegoitujen

säädösten käyttöä silloin kun se on oikeutettua. Asetusehdotukseen sisältyvä delegointivalta näyttää kuitenkin laajalta ja yksityiskohtaiselta, kun otetaan huomioon, että tällaiset delegoinnit tulisi rajoittaa SEUT 290 artiklan mukaan yleisiin säädöksiin, joilla täydennetään tai muutetaan lainsäätämisyksessä hyväksytyn säädöksen tiettyjä, muita kuin sen keskeisiä osia. Jatkovalmistelussa tulee artiklakohtaisesti arvioida, onko säädösvallan siirto oikeutettua tai ylipäänsä tarpeellista ja voidaanko tarvittaessa antaa tarkempaa sääntelyä jo itse asetuksessa. Esimerkiksi komissiolle ehdotettu valta antaa delegoituja säädöksiä hallinnollisina seuraamuksina määrättävien sakkojen maksimimäärästä on kyseenalainen SEUT 290 artiklan kannalta, koska ehdotuksessa ollaan lähellä mainitun artiklan mukaista säädöksen keskeistä osaa, josta lainsäätäjän tulisi aina päättää itse.

Hallinnolliset sanktiot

Rangaistusseuraamukset ja hallinnolliset sanktiot näyttävät olevan joiltain osin päällekkäisiä, mikä on huolestuttavaa *ne bis in idem* -periaatteen näkökulmasta.

Jatkovalmistelussa tulee arvioida, ovatko kaikki sanktioitavaksi ajatellut teot ja laiminlyönnit niin vakavia, että niihin on perusteltua liittää hallinnollinen seuraamus ja ovatko ajatellut hallinnolliset sanktiot oikeassa suhteessa tekoihin nähden.

Direktiiviehdotus

Kansallinen soveltaminen

Valtioneuvosto on tietosuojapuitepäättöksen käsittelyn yhteydessä kannattanut sääntelyn ulottamista koskemaan myös kansallista henkilötietojen käsittelyä. Direktiiviehdotus on kuitenkin huomattavasti yksityiskohtaisempi kuin puitepäättös ja sisältää uudenlaista sääntelyä. Sen vuoksi lopullisen kannan muodostaminen siitä, tulisiko direktiivin kattaa myös puhtaasti kansallinen henkilötietojen käsittely, edellyttää vielä ehdotettujen uusien säännösten tarkempaa arviointia.

Tietosuojan suhde tehokkaaseen poliisiyh-teistyöhön

Direktiiviehdotuksen käsittelyssä tulee ottaa huomioon sekä tietosuojan riittävä taso että poliisi- ja rikosoikeudellisen yhteistyön erityistarpeet. Asetusehdotuksen ja direktiiviehdotuksen sääntelyn tulisi olla ehdotettua yhtenäisempää siltä osin kuin erot eivät ole perusteltuja. Direktiivin jatkokäsittelyssä tulee arvioida, poliisi- ja rikosoikeudellisen yhteistyön erityisluonteen edellyttämät poikkeukset huomioon ottaen, miltä osin direktiivissä on tarpeen poiketa yleisen tietosuojasetuksen sääntelystä.

Henkilötietojen siirto kolmansiin maihin

Direktiiviehdotuksen säännöksiä henkilötietojen siirrosta kolmansiin maihin tai kan-

sainvälisille järjestöille tulee selventää ehdotuksen jatkokäsittelyssä. Riittävä tietosuojan taso tulee varmistaa niin, että samalla otetaan huomioon tehokas yhteistyö kolmansien maiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Lopuksi

Valtioneuvosto tulee asetusehdotuksen ja direktiiviehdotuksen jatkovalmistelussa ja komissiolta saatavien lisäselvitysten pohjalta tarkentamaan kantojaan ehdotusten yksityiskohtiin ja mm. komissiolle ehdotettuun säädösvallan siirtoon liittyvien kysymysten osalta sekä siitä, kuinka yksityiskohtaista sääntelyä EU:n tasolla on tarpeen antaa lainsäädännön yhdenmukaisuuden ja yksinkertaistamisen aikaansaamiseksi.